

«ЗАХІД 2012»: ФЕСТИВАЛЬ, ЩО ОБ'ЄДНУЄ

Село Родатичі, що на Львівщині, перетворилося на острів живої рок-музики, сповнений бурхливим життям та невіддільно радісним настроєм.

с. 8

ХТО НЕ БУВ У КИТАЇ, ТОЙ НЕ БУВ НІДЕ...

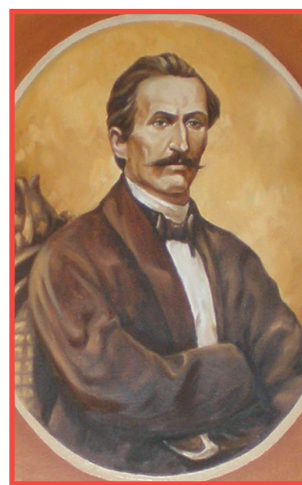
Головною подією для лялькарів світу влітку стає карнавальний вир лялькових шоу в Ченгду, де представлені п'ять континентів планети Земля.

с. 10

«НЕ ЗАБУДЕШ МЕНЕ, МОЯ НЕНЕ ВРАЇНО...»

Пантелеймон Куліш – це та постать у нашій історії та культурі, яка до сьогодні залишається невідомою. І скільки б ми не прагнули досягти Куліша, вповні нам це не вдається...

с. 14

Михайло Кулиняк,
міністр культури
України

ШАНОВНІ ДРУЗІ!

Вітаю вас із Всеукраїнським святом знань – 1 вересня!

День знань – визначна і урочиста подія в житті нашої країни, адже вона стосується найдорожчого – наших дітей, майбутніх фахівців і будівників держави.

Так склалося, що 1 вересня стало всенародним святом для кожного громадянина нашої країни. І байдуже, що ти вже давно не відвідуєш «першу лінійку» – відчуття чогось нового, захоплюючого і хвилюючого в цей день переповнює та створює святковий настрій. Школярі, студенти, батьки, дідуся та бабусі, однаково хвилюючись, готуються до цього дня – починається новий навчальний рік, який принесе нові знання та стане ще однією цеглиною дорослішання.

Офіційно державним святом цей день було проголошено 1 вересня 1984 року Верховною Радою СРСР. Тому 1 вересня, традиційно, супроводжується урочистими заходами для учнів, студентів і викладачів.

Святковим цей день є й для освітніх закладів культури України. Це стосується як вищих навчальних закладів, які готують майбутніх фахівців галузі культури, так і спеціалізованих музичних, художніх, театральних училищ, звичайних музичних шкіл, які приймають сьогодні до своїх лав нашу талановиту молодь. Робота освітніх закладів культури спрямована на активізацію та розвиток здібностей дітей, дає ґрунтовні мистецькі знання та пропагує любов до рідної української культури, створюючи підґрунтя для формування національної гордості та самобутності.

Шановні учні, студенти, викладачі! Зі святом вас! Новий навчальний рік вимагатиме від вас нових зусиль, наполегливості та прагнення знань. Але це й неперевершені нові враження і відчуття внутрішнього зростання та професійного становлення. Творчої вам наснаги, здоров'я і благополуччя, а головне – досягнення поставленої мети!

У СТОЛИЦІ ЗАВЕРШУЄТЬСЯ СПОРУДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО МЕМОРІАЛУ ЖЕРТВАМ ТОТАЛІТАРИЗМУ 1937–1941 РОКІВ

Міністерство культури України провело робочі наради стосовно виконання планових заходів та дотримання термінів спорудження Міжнародного меморіалу жертвам тоталітаризму 1937–1941 років, одна з яких проходила безпосередньо на місці спорудження Меморіалу, на території Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили».

В обох нарадах брали участь представники Міністерства культури України, а саме: директор Департаменту фінансово-ресурсного забезпечення Олена Пасічник та заступник директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей Сергій Тур, а також генеральний директор Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили» Марина Громова, головний архітектор проекту Меморіалу, професор Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури Лариса Скорик, представники генерального підрядника виконання робіт та ін.

Про поточний стан справ та хід виконання робіт доповідали замовник та виконавець будівництва. В ході нарад було встановлено, що всі будівельні роботи проводяться згідно із затвердженим графіком. Крім того, відбулося обговорення питань з благоустрою території Меморіалу, було схвалено план озеленення. Таким чином, найближчим часом буде розпочато заключний етап спорудження комплексу.

Заступник директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей Мінкультури Сергій Тур повідомив: «Сьогодні ми переконалися в тому, що, не зважаючи на несприятливі погодні умови, заплановані темпи будівельних робіт витримуються. Передбачене фінансування також надходить без затримок. Отож, спорудження Міжнародного меморіалу жертвам тоталітаризму 1937–1941 років виходить на фінішу пряму та буде завершено вчасно».

Нагадаємо, 28 листопада 2011 року відбулося закладання Президентом України та Республіки Польща капсул на місці майбутнього Міжнародного меморіалу жертвам тоталітаризму 1937–1941 років.

Згідно з Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування робіт із спорудження Меморіалу жертв тоталітаризму на території Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2012 р. № 370, головним розпорядником бюджетних коштів і відповідальним виконавцем бюджетної програми є Мінкультури.

ТРИВАЄ РОЗРОБКА ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНИХ ОПОРНИХ ПЛАНІВ СУДАКА ТА АЛУШТИ (АР КРИМ)

У Міністерстві культури за участю заступника директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей Сергія Тура та виконуючого обов'язки директора Науково-дослідного інституту пам'яток охоронних досліджень Тимура Бобровського відбулася робоча нарада щодо розробки науково-проектної документації для затвердження меж та режимів використання історичних ареалів міст Судак та Алушта Автономної Республіки Крим.

У нараді також взяли участь розробники історико-архітектурного опорного плану Судак та Алушти (співробітники Науково-дослідного інституту «УкрНДІпроектреставрація»), представники розробника генерального плану Судак (ДП «Діпромисто»), а також головний архітектор міста Світлана Ткаченко.

Під час засідання було розглянуто нагальні питання щодо виконання зазначених історико-архітектурних опорних планів, визначено орієнтовні терміни закінчення робіт. Нагадаємо, завершення розробки генерального плану м. Судак, до складу якого входить історико-архітектурний опорний план міста з визначенням меж та режимів історичних ареалів, заплановано на початок 2013 року. Замовником робіт виступає Судацька міська рада.

Заступник директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей Міністерства культури України Сергій Тур висловив стурбованість стосовно відсутності на нараді представників Алуштинської міської ради та звернув увагу на необхідність прискорення детальної розробки режимів використання території історичних ареалів: «Відсутність історико-архітектурного опорного плану Алушти значно ускладнює подальшу роботу в сфері охорони культурної спадщини та містобудування в цьому історичному населеному місці», – наголосив він.

Крім того, Науково-дослідним інститутом пам'яток охоронних досліджень розробнику було надано методичні зауваження та рекомендації щодо подальшої розробки історико-архітектурного опорного плану Євпаторії в частині визначення меж та режимів використання історичних ареалів міста.

ДО УВАГИ КЕРІВНИКІВ ТЕАТРАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

З метою поповнення репертуарів театральних закладів України Міністерство культури України проводить придбання творів драматичного мистецтва.

Для відбору та придбання кращих творів української драматургії на розгляд до Міністерства необхідно подати:

- лист від керівництва театального закладу, в якому відбулася прем'єра вистави за зазначеним драматичним твором;
- друкований варіант драматичного твору (2 екз.);
- текст твору на дискеті або диску;
- прем'єрну афішу вистави;
- програмку;

– відомості про автора (прізвище, ім'я, по батькові, адреса, контактний телефон).

Відповідні матеріали подаються до відділу театального мистецтва управління мистецтв Департаменту державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти Міністерства культури України **терміном до 28 вересня 2012 року**.

Тел. 235-73-36

НА ХАРКІВЩИНІ СКЛАЛИ НАЙДОВШИЙ У СВІТІ РУШНИК. ЙОГО РЕКОРДНУ ДОВЖИНУ У 2 921 МЕТР ЗАФІКСУВАЛИ ПРЕДСТАВНИКИ КНИГИ РЕКОРДІВ ГІННЕСА

25 серпня поблизу славнозвісного села Малинівка Чугуївського району Харківської області відбувся відкритий Фестиваль обрядового та сучасного весільного дійства «Весілля в Малинівці – плюс».

Основною темою фестивалю був «Хліб на рушникові». Тому цього року Чугуївщина вирішила здивувати своїх гостей найдовшим у світі рушником. Його довжина складала 2 921 метр і 14 сантиметрів. Цей рекорд було офіційно зафіксовано представником Книги рекордів Гіннеса. У складанні рушника взяли участь 19 територіальних громад Чугуївського району, а також представники Вовчанського, Печенізького та Великобурлуцького районів.

Відвідувачів фестивалю (а їх цього року було близько 15 тис.) чекали весільні обряди різних народів, парад весільних оркестрів, різноманітні конкурси, атракціони для дітей та дорослих, продаж витворів народних умільців, виступи народних колективів та зірок української естради, проводилися майстер-класи з різних видів декоративно-прикладного мистецтва, а майстри школи Влада Ями навчали танцювати весільний вальс.

Закохані та сміливі мали нагоду прямо тут отримати свідоцтво про шлюб. Таким чином, у ході фестивалю одружилися 8 пар, і було відсвятковано золоте весілля пари з Чугуївщини.

Понад 30 фольклорних колективів з різних регіонів України, Росії, Грузії та Азербайджану з 5 фестивалейних майданчиків демонстрували народні традиції та особливості весільних обрядів своєї країни.

Окрім того, організатори фестивалю дивували своїх гостей такими видовищами, як виступи циганського та кінного театрів, виставка весільних аксесуарів, випікання весільних короваїв і шишок тощо.

Та вже за доброю традицією яскравим фіналом заходу стало вечірнє лазерне шоу, весільна дискотека та святковий феєрверк.

Ведучі дійства – Руслана Писанка та Максим Неліпа

«ПРО НАДАННЯ РОЗ'ЯСНЕНЬ ЩОДО ОХОРОННИХ ДОГОВОРІВ НА ВИКОРИСТАННЯ ПАМ'ЯТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ»

Згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини», який набрав чинності 12.07.2000 року, до правового поля України введено поняття «охоронний договір на пам'ятку». Відповідно до статті 23 Закону України «Про охорону культурної спадщини» усі власники пам'яток, щойно виявлених об'єктів культурної спадщини чи їх частин або уповноважені ними органи (особи) незалежно від форм власності на ці об'єкти зобов'язані укласти з відповідним органом охорони культурної спадщини охоронний договір.

При передачі пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини у володіння, користування чи управління іншій особі (в тому числі при передачі в оренду) істотною умовою договору про таку передачу є забезпечення особою, якій передається пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частини, збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог цього Закону та умов охоронного договору, укладеного власником або уповноваженим ним органом (особою) з відповідним органом охорони культурної спадщини.

Порядок укладання охоронних договорів та їхні типові форми затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Так, відповідно до Порядку укладання охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 р. № 1768 (далі – Порядок), охоронний договір встановлює режим використання пам'ятки культурної спадщини (далі – пам'ятка) чи її частини, у тому числі території, на якій вона розташована.

Згідно ч. 2 Порядку власник пам'ятки чи її частини або уповноважений ним орган (особа) зобов'язаний не пізніше ніж через один місяць з моменту отримання пам'ятки чи її частини у власність або в користування укласти охоронний договір з відповідним органом охорони культурної спадщини.

Якщо пам'ятка належить до категорії пам'яток національного значення, охоронний договір підписується органом охорони культурної спадщини, на території якого знаходиться пам'ятка, після погодження його з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини.

На пам'ятки національного значення, які належать до сфери управління будь-якого центрального органу виконавчої влади, охоронний договір укладається з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини.

В охоронному договорі, складеному за зразком згідно з додатком до Порядку, зазначаються особливості режиму використання пам'ятки, види і терміни виконання реставраційних, консерваційних, ремонтних робіт, робіт з упорядкування її території, інших пам'яткоохоронних заходів, необхідність яких визначається відповідним органом охорони культурної спадщини.

Згідно ч. 6 Порядку до охоронного договору додаються:

- 1) акт технічного стану пам'ятки (форма якого затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини) на момент укладання охоронного договору. Для ансамблів (комплексів) складається окремий акт на кожний їх об'єкт. Акт технічного стану поновлюється не рідше ніж раз на 5 років. Якщо стан пам'ятки значно змінився (після проведення ремонтних, реставраційних та інших робіт чи внаслідок дії чинників, що призвели до руйнування або пошкодження), – у п'ятиденний термін після його зміни;
- опис культурних цінностей і предметів, які належать до пам'ятки, знаходяться на її території чи пов'язані з нею і становлять історичну, наукову, художню цінність, з визначенням місця і умов зберігання та використання;
- план поверхів пам'яток-будівель і споруд (у масштабі 1:100);
- план інженерних комунікацій та зв'язних мереж (за наявності);
- генеральний план земельної ділянки, на якій розташована пам'ятка (у масштабі 1:50, 1:100, 1:500, 1:1000 або 1:2000);
- паспорт пам'ятки.

Слід звернути увагу на те, що власник пам'ятки або уповноважений ним орган (особа) повинен забезпечити дотримання вимог протипожежної, санітарної, екологічної безпеки, виконання режиму використання пам'яток та пов'язаних з ними будівель, територій, культурних цінностей.

Зміни до укладених охоронних договорів, погоджені з відповідним органом охорони культурної спадщини, вносяться шляхом укладення додаткових угод і набирають чинності з моменту їх підписання.

У разі коли власник пам'ятки або уповноважений ним орган (особа) вважає за необхідне провести будь-які роботи, пов'язані з консервацією, реабілітацією, реставрацією, музеєфікацією пам'ятки та упорядкуванням її території, він повинен подати відповідному органу охорони культурної спадщини науково-проектну документацію. Роботи можуть проводитися тільки після погодження проектно-документації та з письмового дозволу зазначеного органу.

Варто зазначити, що до власника пам'ятки або уповноваженого ним органу (особи), який порушує умови охоронного договору, відповідний орган охорони культурної спадщини, який є стороною охоронного договору, застосовує санкції, передбачені законодавством.

Примусове відчуження або вилучення пам'ятки відповідно до статті 21 Закону України «Про охорону культурної спадщини» тягне за собою припинення чинності охоронного договору.

Відсутність охоронного договору не звільняє особу від обов'язків, що випливають із Закону України «Про охорону культурної спадщини».

Варто відзначити, що при орендних відносинах, які регулюються Законом України «Про оренду державного та комунального майна», враховуються вимоги законодавства про охорону культурної спадщини, тобто при укладанні договору оренди укладається також охоронний договір.

Управління правового забезпечення Міністерства культури України

СТАРТУВАЛИ ЗЙОМКИ ДИТЯЧОГО ФІЛЬМУ «ІВАН СИЛА», ЯКИЙ БУДЕ ПОВНІСТЮ ПРОФІНАНСОВАНО ДЕРЖАВОЮ

На кіностудії імені Олександра Довженка знімальна група фільму «Іван Сила» розбила на щастя традиційну тарілку першого дня зйомок. «Іван Сила» є одним з п'яти художніх фільмів, орієнтованих на дитячу аудиторію, які за підсумками конкурсу кінопроектів Державного агентства України з питань кіно отримують 100% державного фінансування.

За словами Голови Держкіно Катерини Копилової фільм «Іван Сила» продовжує створення нового українського кіногероя, розпочате фільмом М. Ілленка «ТойХтоПройшовКрізьВогонь»: «Молодь України має виховуватись на прикладі власних національних героїв. Сьогодні ми є свідками народження сучасного дитячого кінематографа, розвиток якого є пріоритетним напрямком державної політики у сфері кінематографії. Ми вітаємо перший з п'яти дитячих фільмів, які за підсумками конкурсного відбору отримують 100% державного фінансування».

Фільм оповідає історію життя нашого співвітчизника Івана Фірцака.

Сценарій фільму, створений Віктором Андрієнком та Ігорем Письменним, отримав перше місце на Міжнародному літературному конкурсі «Коронація слова-2012» як кращий кіносценарій для дітей. Головну роль у фільмі виконує чемпіон України з пауерліфтингу Дмитро Халаджи. Консультує та виконує одну з ключових ролей інший всесвітньовідомий силач Василь Вірастюк. Загальний бюджет фільму складає близько 16 млн грн.

Окрім «Івана Сили», за підсумками проведених Держкіно конкурсів кінопроектів ще чотири картини: фільм «Трубач» режисера Анатолія Матешка, два фільми Національної кіностудії ім. О. Довженка – «Відлуння Оха» та «Йом-Кіпур. Судний день» і картина режисера Надії Кошман «Пілот і артистка» найближчим часом також планується запустити у виробництво.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ДИРЕКТОР ЮНЕСКО ІРИНА БОКОВА ВИСЛОВИЛА ВДЯЧНІСТЬ МІНІСТРУ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ МИХАЙЛУ КУЛИНЯКУ ЗА ІНІЦІАТИВУ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

На ім'я Міністра культури України Михайла Кулиняка надійшов лист від Генерального директора ЮНЕСКО Ірини Бокової за результатами участі Михайла Кулиняка у 36-й сесії Комітету всесвітньої спадщини (КВС) ЮНЕСКО, яка відбулась 25 червня 2012 року у місті Санкт-Петербурзі (Російська Федерація).

для збереження його краси, а також недопущення втрати українських об'єктів до Списку всесвітньої спадщини під загрозою.

Я також відзначила готовність України виступити господарем одного з майбутніх засідань Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, що чітко продемонструвало зацікавленість Вашої країни у захисті всесвітньої спадщини у майбутньому.

На завершення дозволяю мені підтвердити готовність Організації до зміцнення існуючої плідної співпраці з Україною і висловити мою глибоку вдячність за беззаперечну підтримку ЮНЕСКО та її ініціатив з боку Вашої держави.

Шановний пане Міністре,

Мені було дуже приємно зустрітись з Вами у рамках 36-ї сесії Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, яка відбулася у м. Санкт-Петербург. Мені дуже приємно було дізнатися про ті зусилля, які докладаються Україною для захисту об'єктів всесвітньої спадщини, зокрема, про запропоновані законодавчі ініціативи, що нині знаходяться на розгляді парламенту України.

Я врахувала Ваші зауваження щодо урбаністичних тенденцій, які загрожують місту Києву, і дуже сподіваюсь, що міська влада швидко прийме необхідні рішення

З подякою та найкращими побажаннями, З щирою повагою,

Ірина Бокова

The Director-General
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture
Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura
Организация Объединённых Наций по вопросам образования, науки и культуры
المنظمة الألفية للتربية والعلم والثقافة
联合国教育、科学及文化组织

Mr. Mykhailo Kulyniak
Minister of Culture of Ukraine
Kyiv

11 JUL 2012

Ref.: DG/12/4830

Dear Minister,

It was a pleasure to meet you during the 36th session of the World Heritage Committee in Saint Petersburg last month. I very much appreciated learning of the efforts Ukraine is undertaking to protect its World Heritage sites, in particular as regards the proposed new legislation that is currently under discussion in the Parliament.

I took due note of your comments on the urban pressures the city of Kyiv is facing, and I very much hope that the municipal authorities will rapidly take the necessary decisions to preserve its beauty and to avoid Ukrainian sites being placed on the List of World Heritage in Danger.

I took note also of Ukraine's interest in hosting the World Heritage Committee in the future, a clear demonstration of the keen interest your country has taken in a future World Heritage protection.

In ending, allow me to reiterate the Organization's readiness to strengthen its existing fruitful cooperation with Ukraine, and to express my deep appreciation for your country's unwavering support to UNESCO and its activities.

With my renewed thanks and best wishes, I remain,

Yours sincerely,
Irina Bokova

Most cordially,

7, place de Fontenay
75302 Paris 07 SP France
Tel. +33 (0)1 45 68 10 00
Fax +33 (0)1 45 68 55 00
www.unesco.org

«Софія Київська» відкриває свої фонди

Українська архітектурна графіка 20–50-х рр. ХХ ст.

Формування фондів колекцій «Софії Київської» розпочалося далекого 1934 р., коли на базі Софійського собору ХІ ст. та архітектурного ансамблю колишніх монастирських споруд ХVIII ст. було засновано Софійський заповідник. На сьогодні у фондах Національного заповідника «Софія Київська» нараховується понад 80 тисяч музейних предметів, у збиранні яких брали участь декілька поколінь видатних археологів, мистецтвознавців, архітекторів, істориків.

З огляду на те, що великі обсяги наявних фондів колекцій досі не каталогізовано та не введено в науковий обіг, керівництвом заповідника прийнято рішення значно активізувати цю роботу. На вільних виставкових площах заповідника буде створено низку нових експозицій, що дозволить відкрити для науковців та відвідувачів колосальний пласт маловідомої загалу вітчизняної культурної спадщини.

Зокрема, генеральний директор «Софії Київської» Олена Сердюк повідомила про намір опублікувати архівні матеріали з колекції української архітектурної графіки, яка зберігається у фондах заповідника. Ця колекція наразі нараховує 4592 одиниці музейного зберігання та представляє значний інтерес не лише для фахівців та дослідників, але й для широкого загалу. Основна частина цих робіт потрапила до заповідника з Київського науково-дослідного інституту теорії, історії і перспективних проблем радянської архітектури. Колекція активно збиралася протягом 1980–1985 рр. На формування цього зібрання вплинула ідея створення на базі заповідника музею архітектури, яка так і не була втілена у життя. Хоча ще в 1980 р. кандидат архітектури С. Кілосо, рецензуючи 817 креслень та фотоальбомів, переданих до Державного архітектурно-історичного заповідника «Софійський музей», зазначив, що рецензовані матеріали повинні зберігатися у фондах Музею архітектури УРСР та використовуватися як для наукової роботи, так і для організації експозицій і влаштування виставок з історії радянської архітектури.

Частина матеріалів стосується пам'яток заповідника, решту складають роботи, створені у різні часи і присвячені найрізноманітнішим архітектурним об'єктам. Більшість проектів, представлених у фондах заповідника, яскраво відображають етапи вітчизняного будівництва 20–50-х років ХХ ст.

Високим художнім рівнем, оригінальністю образних рішень вирізняються проекти цивільних будівель видатного архітектора П. Альошина, створені

Сформована в заповіднику колекція архітектурної графіки мала позитивний резонанс у Західній Європі: у 1997 р. «Конкурсний проект урядового центру в м. Києві» архітекторів Л. Весніна, В. Весніна, С. Лященко, «Конкурсний проект урядового центру в м. Києві» Д. Чечуліна, Г. Орлова, а також проект «Урядовий центр. Видгляд з Дніпра» І. Фоміна та А. Полякова були відібрані представниками Нідерландського архітектурного інституту та відправлені до м. Роттердама на виставку «100 років містобудування в Європі». Крім того, архітектурні проекти з фондової колекції заповідника експонуються на виставках «Архітектура та дизайн», які щорічно проходять у рамках Архітектурно-будівельних тижнів у МВЦ «Експоплаза».

протягом 1912–1938 років. Серед них надзвичайно цікаві проекти особняка Ковалевського по вулиці Левашовській, концертного залу, будинку Київської губернської земської управи, жіночої гімназії та церкви Св. княгині Ольги в Києві.

Значний інтерес становлять конкурсні проекти будівництва Урядового центру в Києві та проекти забудови найбільших міст України, розроблені у 30-х роках ХХ ст. Історію розвитку архітектури України повоєнного часу представлено низкою інших конкурсних проектів. Наприклад, у 1953 р. відбувся конкурс на найкращі

готелі Києва (у фондах зберігається 288 робіт, присвячених цій темі); у 1954 р. було проведено конкурс на найкращий проект Триумфальної арки у Києві – ця частина колекції налічує 190 робіт.

У той же час до 300-річчя возз'єднання України з Росією розглядалися проекти на будівництво монумента в Переяславі-Хмельницькому. Не менш цікавими є проекти побудови Київської філії центрального музею В. І. Леніна (нині «Український дім»), Урядового центру на Печерську, експериментального житлового масиву Київ-Дарниця (більше відомого як мікрорайон

Соцмісто), пам'ятника грузинському поету Д. Гурамішвілі у м. Миргород тощо.

Важливе місце в зібранні займають конкурсні проекти 50–60-х років ХХ ст., присвячені реконструкції вулиці Хрещатик, будівництву шкіл, клубів, концертного залу в Києві (реалізований проект – Палац культури «Україна»), нових мікрорайонів і житлових масивів.

Помітним явищем 60-х років стало будівництво у столиці України метрополітену. У фондах зберігаються оригінальні проекти першої черги київського метро – станцій «Вокзальна», «Університет», «Хрещатик».

Окрему виразну групу складають проектні матеріали, що стосуються відновлення та реконструкції Київського залізничного вокзалу. Серед них – ескізи проекти архітекторів Л. і В. Весніних, П. Ротера, Я. Штейнберга, О. Щусєва, О. Вербицького.

Заслужують на увагу роботи відомих українських архітекторів: М. Холостенка – генеральний план урядової площі, житлові

будинки поліпшеного планування (будинки для працівників кінофабрики, будинки спеціалістів та так званий «Будинок сім'ї Хохлових»), театр для дітей, екстер'єр та інтер'єр готелю на 500 місць; В. Заболотного – павільйони ВДНГ, будинки Верховної Ради, урядовий центр Києва тощо.

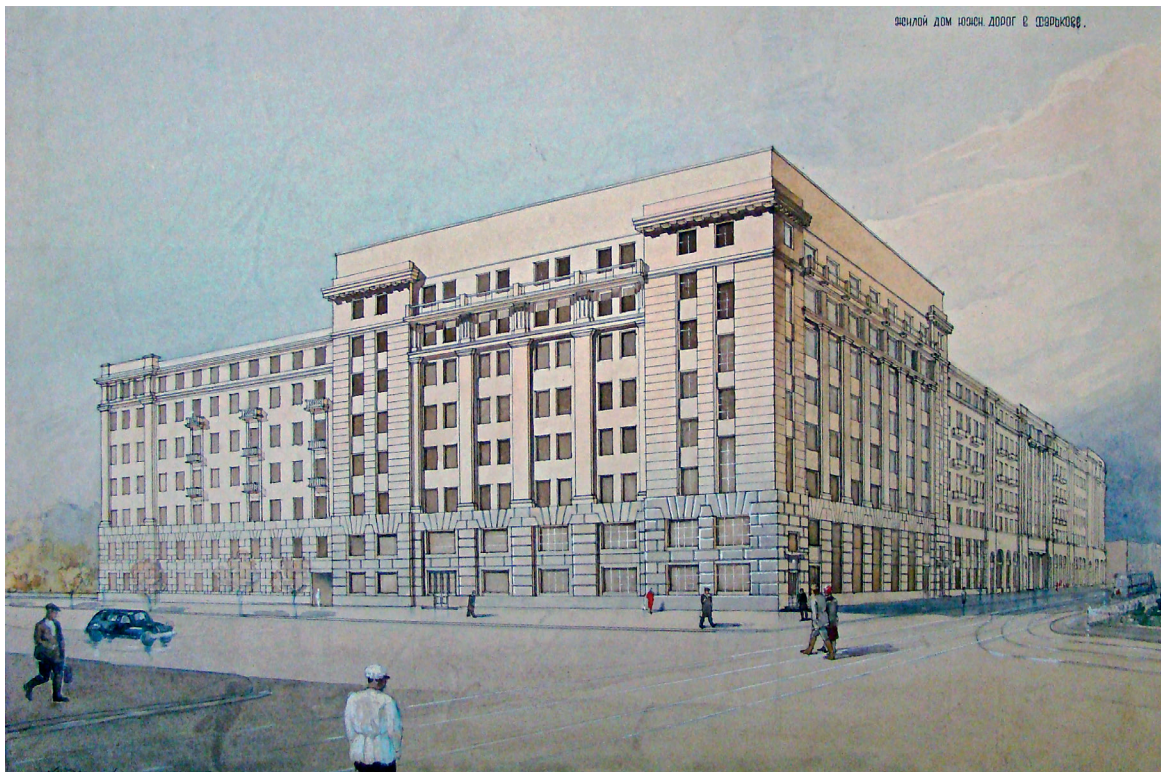
На той час інтенсивні масштаби будівництва в країні вимагали великої відповідальності від архітекторів та будівельників. Це було обумовлено не тільки фізичними обсягами будівництва, але й високими вимогами до архітектурної якості споруд. Одна із суттєвих рис архітектурної діяльності того часу була обумовлена соціальною специфікою, адже кожна нова споруда була не лише успіхом або прорахунком автора, фактом його особистої біографії і частиною творчого доробку, але й ставала визначною подією у житті всього міста.

Архітектори активно працювали над проектуванням адміністративних споруд та промислових підприємств, житла, клубів, кінотеатрів, лікарень, санаторіїв тощо. Зрозуміло, що далеко не всі з численних розробок та їх варіантів були втілені в життя. Однак безпрецедентний за масштабами творчий спадок, частиною якого є матеріали архітектурної графіки 20–50-х рр. ХХ ст., являє собою цінне джерело для подальших історичних, архітектурних та соціальних досліджень.

Проте, досить значна частина фонду архітектурної графіки потребує реставрації, а стан деяких проектів вимагає від фахівців довготривалої копіткої роботи для приведення їх до експозиційного вигляду. Наразі в науково-реставраційній майстерні «Софії Київської», яку очолює головний художник-реставратор заповідника, художник-реставратор вищої кваліфікаційної категорії, заслужений художник України Анатолій Остапчук, фахівці «повернули до життя» понад 100 робіт.

Нагадаємо, до 30 вересня у виставковому залі «Хлібня» Національного заповідника «Софія Київська» триватиме виставка, присвячена 110-й річниці від дня народження відомого архітектора, дослідника сакральних пам'яток України – Миколи Вячеславовича Холостенка, вклад якого у справу збереження пам'яток культурної спадщини та у розвиток архітектури України неможливо переоцінити. Це перший проект із цілої серії запланованих виставок подібної тематики, фіналом якого стане відкриття постійної експозиції, присвяченої українській архітектурній графіці 20-50-х рр. ХХ ст.

Матеріал надано
Національним заповідником
«Софія Київська»

Час, що складається з МИТТЄВОСТЕЙ

До Дня незалежності України в Українському домі відкрилася виставка з понад двох сотень унікальних фотографій відомого фотожурналіста Єфрема Лукацького «Моменти часу». Проект було здійснено в рамках Програм Міжнародного благодійного фонду «Військове братерство», спрямованих на реалізацію потенціалу активної, обдарованої й освіченої молоді як найперспективнішого ресурсу українського суспільства. Кураторську місію здійснювала одна з найстаріших в Україні «Галерея РА».

Внесення Державного прапора до Верховної Ради України. Серпень 1991 р.

«Цим проектом Фонд прагне допомогти кожному повірити у власні сили, побачити як можна досягти всесвітнього успіху через мужність, відвагу, працю та наполегливість», – наголошував прес-реліз виставки. Слова, й справді, немовби саме про легендарного фотографа, киянина Єфрема Лукацького. Віддавна його фото друкуються у виданнях усього світу – а зокрема, у Time, Newsweek, The Herald Tribune. Роботи українця (єдиного серед його співвітчизників-колег та наших сучасників) навіть продавалися на аукціоні Sotheby's. З 1990-х років Лукацький працює кореспондентом Associated Press. Він фотографував у Чечні, Афганістані,

Іраку, Секторі Гази: разом побував на шести війнах! Утім, зброєю людини-легенди завжди залишалася фотокамера. І саме вона дозволила йому зрештою виграти головну для кожного фотокореспондента «світову війну» – стати фіналістом Пулітцерівської премії. Цей факт також не має прецедентів в Україні.

Окрім «військової» теми, увага фотографа не оминає такі болісні проблеми, як кримінал, проституція, наркоманія, життя безпритульних, СНІД. Адже зневага до закону та навмисне «непомічання» тих, хто опинився за межею, – роз'єднує суспільство. «Роботи Лукацького пропонують глядачам не локальний варіант патріотизму, а апелюють

до універсального права кожної людини на життя. Його фотокамера дозволяє бачити більше і глибше, перетворюючись на очі всього світу. А його знімки стають голосом позбавлених голосу», – наголошують організатори виставки. «Об'єктив мого фотоапарату – це як бінокль чи мікроскоп, який дозволяє бачити краще і ближче, ніж може побачити око», – каже сам Єфрем Лукацький. До речі: «Моменти часу» – перша за багато років масштабна персональна експозиція Єфрема Лукацького в Україні. Сам він давно мріяв про таку. А ще марить про особисту виставку на головному арт-майданчику України – у знаменитому на весь світ Мистецькому Арсеналі...

Єфрем Лукацький на відкритті виставки «Моменти часу»

Найвідомішою на сьогодні фотороботою Лукацького в Україні (і можна стверджувати із впевненістю, що саме завдяки цій світлині він уже залишився в історії нашої країни і всього сучасного світу) є унікальний – так сталося, що окрім Лукацького цього не сфотографував ніхто інший, – кольоровий знімок історичного моменту внесення державного прапора в український Парламент у серпні 1991 року. Згодом саме це фото прикрасило обкладинку журналу «Time», а з часом лягло в основу й вітчизняної поштової марки. В Українському домі ця світлина, звичайно, представлена.

А під час презентації патріотичного проекту «Моменти часу» 21 серпня 2012 року про фотографії Єфрема Лукацького розповіли й самі їхні герої. Серед них – Дмитро Понамарчук, друга колега Вячеслава Чорновола, який брав участь у внесенні жовто-блакитного прапора до Верховної Ради України в 1991 році; Валерій Кур, легендарний правоохоронець, який брав участь у розкритті найбільш небезпечних бандитських угруповань 90-х років. Люди, безпосередньо причетні до творення української історії, підвищення рівня патріотизму, а також сучасні управлінці державою привітали Голову Правління Фонду «Військове братерство» Олександра Котирла та фотокореспондента Єфрема Лукацького з презентацією проекту. Сам пан Лукацький та гості вечора згадували численні випадки, коли світлина киянина допомогли встановленню справедливості. Так, в афганському селі гірського району Хазараджат мешканці мусили їсти хліб з трави та глини (гуманітарна допомога під час війни туди не доходила, і діти почали вмирати від голоду).

– Ми зробили цей матеріал і передали, – розповів фотограф. – Наступного дня була прес-конференція прем'єра Великої Британії Тоні Блера. Першим запитанням журналістів до нього було: чому гуманітарна допомога не надходить до хазараджатців. Це питання миттєво було вирішене за допомогою авіації. Вони одержали гуманітарну допомогу. Хтось із людей залишився живим.

На фото радянських часів, «бандитських» 1990-х – тоді ще молодий співробітник «органів», а сьогодні легендарний полковник УБОЗу у відставці Віталій Кур під час секретної операції – затримання банди «рекетирів». Позуючи разом з автором на фоні світлини, Кур розповідає: саме це фото допомогло йому вистояти, коли керівництво зарахувало міліціонера до неблагонадійних.

– Стосовно мене розпочалася «робота», і я про це знав. Та раптом з'являється ця фотографія в будівлі ООН і в Адміністрації президента США. Уявляєте собі? Тож, я вже не боюся, бо знав – захист є. Коли фото з'являється в серйозних виданнях, важко ось так взяти і з'їсти, і знищити...

Серед двох сотень фото на виставці – обличчя всіх Президентів України в незвичних для політиків ракурсах, історичні свідчення про запеклі бійки в українському Парламенті та про радість перемог наших спортсменів. Значна частина експозиції присвячена міжнародній тематичі: війні в Афганістані, створенню Першої Чеченської республіки, арешту Саддама Хусейна, Палестині, колоніям суворого режиму, візитам Елтона Джона та Дем'яна Хьорста до України тощо. «Фотографії фіксують найрізноманітніші моменти нашого життя та сучасної історії. На них зображені найвідоміші люди світу та пересічні громадяни. Вони викликають суперечливі почуття: то радості, то смутку. Але всі зафіксовані моменти часу змушують замислитись над історичними етапами становлення Держави Україна, що вплинули на світову історію і пов'язали її з нашою Державою», – лаконічно зазначають організатори виставки. А під час її відкриття багато хто з гостей черговий раз дійшли висновку: Лукацькому «за мотивами» своїх робіт давно вже треба знімати документальний фільм. Тим більше, що сам він відомий ще й як блискучий оповідач. Непересічними вийшли б «миттєвості життя» – миттєво вмістили б у себе історію і України, і світу за останні карколомні десятиліття!

Підготувала
Алла ЧЕРДИНЦЕВА.
Фото з сайта

voinskoe-bratstvo.com.ua

Гравці донецького «Шахтаря» святкують перемогу в Кубку УЄФА. Травень 2009 р.

«ПентаТОН» знаходить таланти

У Миколаєві шість років поспіль проходить конкурс молодих композиторів «ПентаТОН», спрямований на підтримку академічного музичного мистецтва. Започаткований як регіональний, невдовзі він став всеукраїнським, а потім і міжнародним. За цей час у турнірі змагалися юні учасники з України та Російської Федерації (зокрема, Москви, Курська, Саратова, Красноярська).

Автор ідеї проекту – арт-директор конкурсу, голова Миколаївського осередку Національної спілки композиторів України Олег Таганов. Адміністративну і спонсорську підтримку «ПентаТОН'у» надає Управління культури Миколаївської облдержадміністрації. До складу журі входять провідні діячі української музичної культури. Так, у різні роки в журі головували видатна композиторка, народна артистка України Леся Дичко, відомий музикознавець і музичний критик, заслужений діяч мистецтв України Леся Олійник.

В умовах конкурсу немає жанрових обмежень. Молоді композитори представляють твори у номінаціях «Вокальна музика» та «Інструментальна музика». Зареєструватися і стати учасником можна на постійно діючій інтернет-сторінці «ПентаТОН». Щороку проект оновлюється новими креативними завданнями. Цьогоріч, наприклад, учасники середньої вікової групи писали

Студент Харківського національного університету мистецтв імені Івана Котляревського Дмитро Малий (перша премія)

твори за картинами художника Леоніда Яценка, на яких зображені відомі сакральні споруди Миколаєва.

Як і в минулі роки, цього року конкурсні програми молодих композиторів засвідчують широкий спектр жанрово-стильових і тематичних уподобань. Гран-прі «ПентаТОН'у» отримала Тетяна Шабаєва, студентка Одеської національної музичної академії імені Антоніни Нежданової (клас професора К. Цепколенко). Її п'єса для кларнета і фортепіано продемонструвала дивовижну креативність композиторської думки. Глибоким розумінням філософських текстів Григорія Сковороди відзначився і її вокальний твір «Gusd est virtus?» для баритона та фортепіано. Засоби виразної декламації яскраво відбили мову

першоджерела, втілюючи безцінні перлини мудрості українського Сократа.

У старшій віковій групі в номінації «Вокальна музика» перше місце виборов Дмитро Малий, студент Харківського національного університету мистецтв імені Івана Котляревського (клас педагога В. Мужчиля) за вокальний твір для баритона і фортепіано «З альбому-щоденника Фридерика Шопена». Автор майстерно передав безмежний світ почуттів геніального польського композитора – від трагічних до лірико-медитативних.

В номінації «Інструментальна музика» перемогла Катерина Почтарьова (Харківський національний університет мистецтв, клас педагога О. Імамєтдінової) з фортепіанним циклом «П'ять ескізів», у якому авторка представила

впевнене володіння різними стилістичними засобами.

Щодо середньої вікової категорії, то в ній перше місце в усіх номінаціях отримав росіянин Тимур Шахов (учень ДМШ № 1 міста Красноярська, клас педагога І. Юдіна), який подав на розсуд журі масштабну сонату і романс «Біла стін старовинного костюлу» на вірші Віктора Болдіна. Цей твір, побудований на середньовічних григоріанських мотивах у сучасній гармонічній інтерпретації, відтворив картину становлення музичної форми від окремих звуків-тонів до масивної кульмінації наприкінці твору.

Друге місце в старшій віковій категорії посіли Анна Вишневіч (Харківський національний університет мистецтв, клас педагога В. Мужчиля) і Валерій Коломієць (Полтавське музичне училище, клас педагога Т. Оскоменко-Парулави). У сонаті для валторни і фортепіано Анни Вишневіч за допомогою різноманітних технічних можливостей інструмента втілено яскраву героїко-епічну образність. Фортепіанні п'єси Валерія Коломієця «Три настрої» засвідчили, що їхній автор володіє технікою сучасного звукопису, створюючи багатогранні ліричні образи.

Представниці Миколаєва, учениці ДМШ № 2 Олександра Шара (клас педагога О. Образцової) та Діана Месхія (клас педагога А. Бейзерової) отримали другу премію у середній віковій групі. Не вперше вони беруть участь у «ПентаТОН'і», тому й

підготувалися ґрунтовно. У молодшій віковій групі друге місце посів росіянин Владислав Бобришев (ДМШ № 1 міста Курська). У фортепіанному творі «Урфін Джюс та його дерев'яні солдатики» з сюїти «Смарагдове місто» він подав цікаве музичне тлумачення відомих літературних образів.

На третьому місці в старшій віковій групі – студенти Харківського національного університету мистецтв Оксана Тадеуш (клас педагога І. Гайденка), яка запам'яталася аудиторії яскраво концертною «Фантазією на українську тему», і Вікторія Нитка (клас педагога О. Імамєтдінової). Третє місце у середній віковій групі поділили миколаївські молоді композитори – Володимир Бабченко, Анастасія Орлова і Дар'я Грабко. Спеціальний приз «За творчий пошук» отримала харків'янка Віра Ібрямова. Приз «Надія» дістався наймолодшій учасниці змагань – росіяниці Варварі Кузьмініч.

Після вручення призов і нагород та гала-концерту голова журі «ПентаТОН'у» Леся Олійник відзначила: «Конкурс показав, що у нас багато талановитої молоді, захопленої академічною музикою. Коли журі оцінювало твори, то в кожному з них відчувалась індивідуальність, яка проявила себе в широкій палітрі образів. Ваша музика – це яскраве відчуття світу. Дійсно, молодь у нас дуже талановита!»

Ольга ПЕТРЕНКО

Людмила Монастирська: «Найголовніше – працювати над собою!»

Ми зустрілися з Людмилою Монастирською в затишному закутку Національної опери, спорожнілої у час міжсезоння. Співачка приязно і захоплено розповіла про свої плани. Приємно вразило те, що попри свій абсолютно зірковий статус, вона аж ніяк не втратила щирості й спілкувалася вельми невимушено. Поза сумнівом, Україна має пишатися такими артистами. Нехай це звучить надто пафосно, але істина від цього не змінюється...

– Людмילו, скажіть, чим має ознаменуватися для вас наступний сезон?

– Спробую бодай коротко розказати про основне. У столиці Чилі Сантьяго я заспіваю партію Одабелли у маловідомій опері Джузеппе Верді «Аттіла». А вже 2013-го ми відзначатимемо 200-річний ювілей славетного композитора. Тому цього сезону виступатиму виключно в операх Верді. Але про все по порядку. Далі на мене чекає дебют на сцені чи не найповажнішого театру світу – «Метрополітен-опера» в Нью-Йорку. Співатиму «Аїду», цілу низку вистав. Потім – до «Ла Скала», де братиму участь у виставах «Набукко» в партії Абігайль. Після цього з тим самим спектаклем поїду до лондонського «Ковент-Гардена». Пізніше на мене чекають у Римі, там я братиму участь у концерті в партії Амелії з «Балу-Маскараду». Й, нарешті, – ще одне концертне виконання «Аттіли» в берлінській «Дойче-Опер».

– Які незвичайні режисерські рішення класичних вистав вам запам'яталися?

– Чесно кажучи, досі я здебільшого співала у традиційних постановках із передбачуваними режисерськими прийомами і звичними костюмами. Але можу навести приклад однієї сучасної вистави, яка видалася мені надзвичайно нетрадиційною. Йдеться про «Макбет» у берлінській «Дойче-Опер». Там на сцені були рейки з коліщатками, по яких пересувалися реквізитні меблі. Співаючи, я мимоволі щосекунди думала про те, як би не наступити на них підбором. Звичайно, це дуже відволікало від вокалу. Дещо схоже можу сказати і про постановку «Тоски» Пуччіні. Як відомо, в фіналі головна героїня опери стрибає у прірву. Повірте, зробити це на сцені не такто й просто! Інколи, щоб досягнути власної мети, сучасні режисери здатні поставити співака в зовсім некомфортні умови...

Мікаела в опері «Кармен» Жоржа Бізе

– А яке місце у вашому репертуарі займає камерне виконавство?

– При нагоді я із задоволенням беру участь у камерних концертах як у Києві, так і по Україні. Дуже люблю романси Чайковського, Рахманінова, Глієра, в яких упродовж трьох хвилин треба прожити те, що в опері відбувається протягом двох годин...

– Куди зазвичай їздите відпочивати влітку?

– В оксамитовий сезон ми вирушаємо до моря. На превеликий жаль, цього року так не вийшло – адже я мала опановувати нову партію.

– Чи є у вас хобі, чому присвячуєте вільний час?

– Я дуже люблю живопис, маю роботи деяких вітчизняних художників, у тому числі – добре знах у світі українських акварелістів... А ще захоплююся квітами.

– Як сьогодні можна натрапити на агента або імпресарію, що зможе влаштувати майбутню кар'єру?

– Насамперед, слід наполегливо працювати над собою. Коли ви маєте що показати іноземному імпресарію, вам обов'язково поталанить. Самого лише бажання співати в найкращих театрах світу – ще недостатньо для визнання. Звісно, всім нам треба вдосконалюватися. Але гідний рівень майстерності, копітка праця плюс природні дані – це саме те, що неодмінно стане запорукою успіху.

– Щастя вам, Людмילו! І дякуємо за розмову.

Олександр МОСКАЛЕЦЬ.
Фото Олександра ПУТРОВА

повний текст читайте у журналі «Музика»

Парк скіфського періоду

Слобожанщина багата археологічними скарбами. У південних та східних районах знаходять багато стоянок часів палеоліту – Кам'яного віку. Крім того в області активно вивчаються поселення Бронзового віку і скіфського періоду. Є пам'ятки козацького часу – Цареборисівська та Валківська фортеці. Сьогодні місцева влада реалізовує перспективний і амбітний проект: створення на території області археологічного парку скіфського періоду. Після його облаштування Харківщина стане привабливою для археологічного туризму.

Основа тому вже є. У Вавчанському районі функціонує історико-археологічний музей-заповідник «Старий Салтів».

На початку XX століття місцевий учитель Василь Бабенко знайшов на околицях села Верхній Салтів нову, нікому невідому археологічну культуру. Пізніше вона дістала назву Салтівської. З нею пов'язане виникнення державного утворення раннього середньовіччя в цій місцевості – Хазарського каганату. Ось уже понад сто років тут тривають розкопки. Кількість знахідок (а це глечики, горшки, кружки, амфори, зброя, прикраси) не зменшується.

Територія, де сьогодні знаходиться Верхній Салтів, в епоху раннього середньовіччя заселяли племена аланів і так звані чорні булгари. У цей час було побудоване місто Салтів – адміністративний і торговий центр площею 120 гектарів. До його складу входила фортеця із кам'яними стінами завтовшки три метри, що межувала з Великим посадом. Городище оточували рів і вал. Також розкопано великий катакомбний могильник завдовжки 2,5 кілометри, що складається із 40 тисяч катакомб.

Археологічні розкопки поблизу села Новоселівка

Ще не все досліджено. А те, що вже знайдено, експонується в місцевому музеї та в історичних музеях Харкова, Одеси, Москви та Санкт-Петербурга. Тільки в Харківському історичному музеї зберігається більше 20 тисяч предметів Салтівської культури. Також значну колекцію артефактів з цієї місцевості має музей етнографії та археології Харківського національного університету ім. В. Каразіна. І детальне вивчення цієї землі продовжується.

Відверто кажучи, музей-заповідник «Старий Салтів» – єдине місце в Харківській області, де можна познайомитися з історією Слобожанської землі.

– Наш музей протягом останніх років перетворився на музей європейського рівня, – зазначає його директор Любов Письменюк. – У залах облаштовано нові експозиції, відремонтовано приміщення.

Крім того фахівці давно виношують план звести скляний купол над розкопаними залишками будов старого міста. Тим самим зберегти на роки знайдене, а також створити нові експозиції для відвідувачів «під відкритим небом». Адже мало хто наживо бачив археологічні розкопки та мав можливість перенестися в минуле на кілька тисячоліть.

У цьому краї є знахідки, що відносяться до II–III тисячоліть до н.е. Неповдалі районного центру Вовчанськ виявлено поселення неоліту (кінець IV – початок III тисячоліття до н.е.). На околиці селища Хотомля (той же район) збереглися залишки поселення епохи бронзи (II тисячоліття до н.е.). Поруч – поселення скіфських часів (V–III століття до н.е.). А в Ізюмському районі знайдені кремневі знаряддя раннього палеоліту (300 тисяч років тому).

Ідея створити в області парк скіфського періоду виникла після вивчення розкопок поблизу села Новоселівка Нововодолазького району.

– Упродовж останніх трьох років археологи досліджують тут ділянку площею дев'ять гектарів, де більше двох тисяч

років знаходилося городище, – розповідає директор Слобожанської археологічної служби Ірина Голубева. – Знайдено залишки житлових приміщень, господарських ям, чимало культових об'єктів, а також різний реманент – кераміку, наконечники стріл, кістки тварин тощо. Це цілий поселенський комплекс, де мешкало багато жителів. Звісно, вони створили для себе унікальне середовище, яке сьогодні цікаве для пізнання.

Слобожанська археологічна служба і управління культури Харківської облдержадміністрації днями уклали угоду про відтворення на цій місцевості давнього поселення. Тобто передбачається реконструювати його таким, яким воно було 2,5 тисячі років тому. Тобто, змоделювати двори з оселею, господарськими спорудами, спорідненими предметами. Відтворити їх за сучасних технологій нескладно.

– Реалізація цього проекту не потребуватиме великого фінансування. Однак, ми зможемо створити туристично привабливий маршрут до Новоселівки. Тим більше, що чарівний навколишній краєвид, близькість місцезнаходження до Харкова, розвинена тамтешня інфраструктура сприятимуть привабливості археологічного туризму, – додає начальник обласного

Експонати в музеї-заповіднику «Старий Салтів»

управління культури Дмитро Кузнецов.

Підписана угода не здається вже такою нездійсненою. Діючий історико-археологічний заповідник «Старий Салтів» сам по собі, звісно, цікавий. Та йдеться про організацію повноцінного маршруту. Об'єднання згаданих об'єктів в один надає йому привабливості. І на це місцеві фахівці сподіваються. Принаймні, очікують туристів не тільки з різних регіонів України, але й з країн ближнього зарубіжжя.

Володимир СУБОТА,
власкор
«Культури і життя»
м. Харків

НОВИНИ

ДАВНІЙ УКРАЇНСЬКИЙ ОБРЯД «СВЯТА КАЛИНИ»

Козацька Спадкова Духовна Республіка на «Мамаєвій Слободі» вже втретє відтворить давній український обряд «Свята калини», котрий повертає до витоків нашої сакральної культури та духовності.

Возносячи свої найтрепетніші молитви Господу Богу, наші прадіди Запорозькі козаки завжди звертались і до Пресвятої Богородиці – благодатної заступниці та охоронниці козацької України, Пречистої Діви, котра стала об'єднуючим началом між Господом Богом і родом людським. Генетична пам'ять українців, на щастя, не була повністю стерта нашими недругами. Тож не дарма підсвідомо всі українці дуже захоплюються калиною, яку на Наддніпрянщині починали збирати якраз на Першу Пречисту, або ж Успіння Пресвятої Богородиці. Ягоди калини, зібрані на Першу Пречисту, використовувались українською родиною на урочистостях та сімейних святах упродовж цілого року. Гронами калини прикрашали святі образи. Ними завітчувався весільний коровай. Кетягами калини оздоблювався весільний вінець молодої. Пурпурні ягоди калини мали для українців сакральний зміст, адже їх присутність під час шлюбних обрядів підтверджувала дівочу цнотливість та чистоту. Тобто, образ калини ніс собою уособлення всього самого чистого та щирого, а відтак правдиво українського. Недарма ж всі українці підсвідомо зі щемом дуже захоплюються яскравими ягодами калини, ототожнюючи їх із Батьківщиною. Навіть прислів'я є: «Без верби і калини нема України». Обряд «Свята калини» в часи новітньої навали «комуно-золотоординської орди» окупантів був безпідставно забутий на українських землях. Тож зараз мало хто з українців дасть правильну відповідь: «Чому таке підсвідоме трепетне ставлення до калини?»

Починаючи від першої Пречистої (28 серпня – Успіння Божої Матері) і аж по Другу Пречисту (21 вересня – Різдво Пресвятої Богородиці) у кожній українській козацькій родині, де ще були дівчата на виданні, намагались вдосталь заготовити пурпурових калинових пучків, це була певна прикмета для сватів. Адже споконвіку так велося – коли під стріхою білої української хатини рясно висіли стиглі калинові кетяги – можна засилати сватів до цієї господині, бо тут мешкає дівчина на виданні...

Символіка обряду «ходіння по калину» між Першою та Другою Пречистими не випадкова, адже від Першої Пречистої починались «розглядини». На Наддніпрянщині вважали доброю ознакою, коли саме в цей період до дівчини приходили свати.

Ой рум'яні будуть личка у дівчат, що калиною вмивались проти свят... Наша пісня пролітає з краю в край, цвіт-каліно, Україно, розцвітай!

«Захід 2012»: фестиваль, що об'єднує

Під таким гаслом уже вчетверте програвив фестиваль «Захід 2012». І не дарма, адже 50 колективів із різних куточків України та ближнього зарубіжжя на трьох сценах, та кількість шанувальників, що перевищила 10 тисяч осіб, підтвердили – він є одним із наймасштабніших фестивалів на теренах нашої держави.

Від 17 до 19 серпня село Родатичі, що на Львівщині, перетворилося на острів живої рок-музики, сповнений бурхливим життям та невіддільно радісним настроєм.

Утім потрапити на цей «острів» було не так легко, адже з

самого ранку від входу на територію фестивалю вишикувалась довжелезна черга охочих. Однак дружня атмосфера та сонячна погода аж ніяк не зіпсувала святкового настрою, що панував на всій території бази «Сонячна Галявина» та за її межами. З усієї території наметового містечка лунали дружні заклики й багатоголосся пісень під акомпанемент акустичних гітар.

До початку музичної програми кожного дня відвідувачі мали змогу приєднатись до майстер-класів із різних ремесел, переглянути театральні вистави та

прослухати літературні читання, які відбувались на арт-сцені актової зали. А вночі насолодитись переглядом короткометражних фільмів.

Однак головні події фестивалю стосувалися все ж таки музики, а її було вдосталь. З 15:00 розпочиналось музичне дійство на малій сцені, де виступали, поки що маловідомі гурти. А вже надвечір весь люд збирався побіля головної сцени фестивалю в очікуванні більш іменитих та відомих музичних колективів.

Так у перший вечір більшість відвідувачів мали змогу насолодитись музикою білоруського етно-фольк гурту «Крамбамбуля», а також українських «Тінь сонця» та «O.torvald». Але хедлайнером фестивального дня був гурт Тартак, який завдяки своєму неймовірно енергетичному виступу по праву зібрав найбільшу кількість людей. Зігравши кілька пісень з нового альбому «Сімка», музиканти розпалили публіку своїми відомими і рідними хітами: «Наше літо», «Омана», «Дж. Ангел», «Ну пострибай», «Хулігани» тощо, змусивши весь люд співати в унісон. А лідера гурту Сашка Положинського вже за традицією вдячні прихильники носили на руках. Що сказати, по-істину народна група.

Другий день фестивалю був ще насиченіший різнобарвністю

музики. Адже на сцені виступали «Гуцул Каліпсо», «Анна», «Юркеш», «Роллікс» та ін. Особливо слід відмітити сет групи «Крихітка», яка привнесла жіночу лірично-романтичну родзинку у програму «Заходу».

Майоріння по всій території фестивалю білоруських стягів розпалювало азіотаж довкола виступу хед-лайнера другого дня – мінського гурту «Ляпіс Трубецкой». І не дивно, оскільки під виступ жодного колективу так не шаленіла публіка, як під пісні цієї музичної команди. Юрба підспівувала кожне слово. Втім враження залишилось суперечливе. Причиною цього стала поведінка музикантів після концерту. Склалась думка, ніби хлопці просто приїхали відпрацювати «лаве», як вони і співають в одній зі своїх пісень. Пообіцявши пресі інтерв'ю, вони сіли у свій автобус та з невідомих причин поїхали геть.

В останній день фестивалю одними з найочікуваніших стали виступи «Кораллі», «Тостер» і «Qara». Однак перший вибух позитивних емоцій стався після виходу на сцену музикантів «the ВІО», які завдяки своїй веселій і запальній музиці об'єднали в танці усіх присутніх. А далі почалась справжня спека, оскільки енергетика під час виступу молдавської групи «Zdob Si Zdob» біла за край.

Незважаючи на те, що музиканти грали лише 50 хвилин, від бурхливих танців тряслася земля. Їх по праву можна було б назвати головним колективом третього дня, якби не надпрофесійний та яскравий «Бумбокс». Кожна пісня гурту супроводжувалась креативним відеорядом, неймовірна самовіддача та експресія музикантів нікого не залишила байдужим. Лідер гурту, Андрій Хливнюк, одну з пісень присвятив пам'яті Миколи Мозгового, виконавши композицію метра «Минає день, минає ніч». Словом, виступ відбувся на надзвичайно високому і якісному рівні за шаленої підтримки публіки.

Кожен фестивальний день фінішував чарівним запусканням небесних ліхтариків, які линули у височині і навіювали смуток про завершення свята.

Особисто мені фестиваль подарував низку позитивних емоцій, незабутніх вражень і найголовніше – нових друзів, завдячуючи яким Захід надовго залишиться в моїй пам'яті.

На ранок четвертого дня можна було побачити виснажені, але щасливі і задоволені обличчя гостей фестивалю, котрі поверталися до своїх міст із надією долучитись до свята музики та дружби наступного року.

Роман СИНЕЛЬНИКОВ

Виступ гурту «Тартак»

Щирий спів на Третій Спас

Національний музей народної архітектури та побуту в Пирогові з нагоди Горіхового Спасу, перед яким закінчується Успенський піст, зібрав шанувальників української пісні.

Пирогово – місце, де щоразу природа дивує своєю красою. Тут душа не лише відпочиває, а й наснажується цілющими соками матінки-землі. Тут можна забути гамірне та метушливе міське життя й на повні груди вдихнути повітря, наповнене справжнім українським духом.

Працівники музею підготували для киян та гостей міста цікаву розважальну програму, що познайомила всіх із давніми звичаями українців.

А що ми знаємо про Третій Спас? Я звернулася до старшого наукового співробітника Національного музею народної архітектури та побуту, завідувача відділу «Карпати» Романи Романівни Кобальчинської, і ось що вона розповіла:

«Це восьмий день після Преображення Господнього. У цей день відбувались служби Божі, бо Преображення за своєю релігійною духовністю вважається таким же великим святом як Різдво та Великдень.

У спасівський кошик клали обжинкові вінки та хрести як символ землі. Люди йшли до церкви освячувати хліб, горіхи, яблука, груші, сливи, виноград, щоб наступний рік був урожайним.

Атрибутика українців до кожного свята – високомистецька. Сьогодні нашу сцену прикрашає сніп, який складається із жита, пшениці, вівса та ячменю, що зазвичай освячувався. Обжинкові хрести – різні та цікаві за конфігурацією. Кожна жінка, яка виплітала ці хрести, оздоблювала їх гарною конопляною ниткою і стрічками».

«У народі це свято називали ще Хлібним, тому що в цей час було прийнято досівати озиму, – додала Інна Миколаївна Кукліна, старший науковий співробітник відділу народного мистецтва та фольклору. – Чоловіки виходили в поле допрацювати, хлопці їм приносили кашу, а потім вони разом йшли святкувати закінчення роботи.

А називається Спас Горіховим тому, що в цей час достигали горіхи. Люди їх збирали і зносили на рядна. В народі є прикмета: скільки збрали горіхів – такий буде врожай у наступному році на хліб».

Відвідувачі заходу мали змогу насолодитись концертом за участю фольклорного колективу «Надвечір'я», аматорського хору «Оболонь» та працівниці музею пані Оксани, яка під бандуру виконувала свої власні пісні про Україну.

Найбільше мені припав до душі виступ уже згаданого колективу «Оболонь». Його керівник Олександр Олександрович Свердюк згуртував навколо себе справжніх прихильників української народної пісні. Хор налічує майже тридцять чоловік, серед яких як студенти, так і пенсіонери. Хочеться відзначити його солістів – Світлану Недогібенко, Марію Довбню, Лілію Ашихміну, Василя Лисого, Віталія Рудого.

«Ми займаємося двічі на тиждень, – розповідає Олександр Олександрович. – Люди приходять втомлені після роботи, і моє завдання – налаштувати їх на репетицію, дати позитив, зробити все можливе, щоб вони відпочили душею.

До нас прийшли ті, хто не уявляє свого життя без пісні. Співати і приносити глядачам насолоду – це їхня духовна потреба.

У наш час не так легко створити хор, творчо розвивати його,

та Олександру Свердюку це вдалося без будь-якої допомоги. Тож і плани в нього амбітні. Він сподівається на те, що згодом вони приєднаються до яскравого сузір'я вокально-хорових колективів міста Києва і здобудуть звання народного.

Пан Олександр – справжній професіонал, він і диригент, і баяніст, і співак.

Ось що про нього кажуть хористи: «Ми маємо талановитого керівника. Він пише вірші, музику, створює обробки народних пісень. Є не тільки майстром хорового мистецтва, а й чудово виконує естрадні пісні. Олександр Олександрович – лауреат різноманітних конкурсів», – говорить учасниця колективу «Оболонь» Зоя Григорівна Середня.

І не дивно чути такі слова про людину, яка присвятила себе мистецькій справі.

Олександр Свердюк стверджує: «Українська пісня відома у всьому світі. Вона дає людині позитивну енергетику, стимул для життя, відновлює втрачені сили. З нею забуваєш про все погане. Її вплив на слухачів надзвичайно великий.

Настав такий час, що за пісню потрібно боротися, пропагувати її і прищеплювати молоді любові до неї. Тішить те, що нам це вдається.

Все віддав би для того, щоб народна пісня завжди звучала.

Я – українець, і так співає моя Україна!»

Тож після таких слів Олександра Олександровича хочеться щиро побажати новоствореному колективу «Оболонь» сили, наснаги, плідного творчого довголіття та успішного досягнення нових вершин у царині української народної пісні.

Аліна ОНОПА

Джерело духовності

У Національному музеї Тараса Шевченка в Києві засновник фонду «Україна», Президент України 1994–2005 років Леонід Кучма відкрив виставку робіт «Джерело духовності» вихованців дитячо-молодіжної організації «Центр «Барви України» з міста Вінниці.

Дитячо-молодіжна організація «Центр «Барви України» створена в 2001 році у Вінниці художником-живописцем Світланою Телець. Мистецький терен школи майстерні проникнутий ідеєю, формуванням національної свідомості. Нині творча спілка налічує понад 150 юних художників. Її відвідують діти та молодь віком від 4 до 30 років.

Унікальний підхід до викладання – це надбання викладачів-художників, справжніх майстрів своєї справи. Підтвердженням гарних результатів одинадцятирічного існування центру є гран-прі та перемоги учнів на міжнародних фестивалях в Японії, Китаї, Словенії, Польщі, Росії, Угорщині, Іспанії, Італії.

На виставці «Джерело духовності» представлено понад 50 робіт різних стилів та напрямків. Черпаючи з джерел петриківських народних розписів та ручного ткацтва, батику та олійного живопису, вихованці центру передають у сучасному вимірі світ гармонії та духовності.

Сьогодні до залів нашого музею завітало справжнє сонечко, сказав у своєму виступі Стус, директор музею. Наші відвідувачі мають можливість надихнутися неймовірною творчістю дітей, а іноді й поचितися в них.

Солом'яні птахи щастя, яскравий петриківський розпис, теплі сонячні гобелени, ляльки мотанки, а ще – довшені картини юних художників справді зачаровують.

Відкриваючи виставку Леонід Кучма зазначив, що діти завжди надихають на нове бачення світу. Отож, підтримка творчих дитячих шкіл і центрів у нашій країні є вкрай важливою, бо саме в таких закладах формується мистецький смак і національна ідентичність.

Леонід Кучма серед творчих дітей з Вінниці в музеї Тараса Шевченка

На виставці представлено роботи дітей, відзначені міжнародними грамотами та медалями. Багато з учасників є стипендіатами Президентського Фонду Леоніда Кучми «Україна». Це Софія Мартусенко і Марина Кармаліта, Володимир Мазур і Тарас Парошук,

Олександра Авдєєва і Маргарита Ткачук.

Вітав учасників та гостей виставки зразковий дитячий колектив театру пісні «Ладоньки». І як тут не радіти разом з юними талантами, коли душа оживає й прагне творити добро.

Ляльковий світ Олени Терехової

Я зупинилася від здивування: на мене серйозно з-під окуляр дивився Равлик. Його повне ім'я – Прудкий Равлик. Виготовила це диво київська художниця Олена Терехова й презентувала видавництву з однойменною назвою, яке очолила віднедавна відома українська письменниця Леся Вороніна. Равлик розмістився поміж книжок на виставці. До нього підходила дівчина, загадувала бажання, лоскотала ліву лапку та обережно зазірала в потаємну кишеньку. На героя мала подивитися чудова людина і при цьому бажання мало збутися. А там... власне відображення.

...У дитинстві Олена любила театр, музеї, читати казки. Особливо їй до вподоби була казка про Попелюшку. Таких

яскравих книжок як нині, в її дитинстві не було. Дівчинці залишалося лише фантазувати й жити у своєму казковому світі. Згодом вона задивлялася й захоплювалася полотнами майстрів епохи відродження. Подумки дійшла висновку, що так малювати не зможе, а по-іншому не хоче. Жила в постійних пошуках. Та стільки себе пам'ятає – шила разом з тіткою. Якось, перебуваючи у Вільнюсі в будинку відомої художниці Сігута Ах, зрозуміла, чим може займатися: шитиме іграшки! Ні, не просто шитиме, а творитиме їх, народжуватиме з різноманітних матеріалів. З'ясувалося, що вона може розробити ляльку від ескізу до готового зразка. Насолоду ж отримала від першої роботи.

До речі, всі ляльки чимось схожі на героїню. Сама майстриня їх обожнює,

ставиться до них з любов'ю, почуттям гумору.

Іноді вони народжуються після перечитання казок й тут же оживають з-під майстерних рук. А то доля звела Олену з письменницею Лесею Вороніною. Одразу ж народилося кілька ідей.

Приміром, двоє зайченят з'явилися на світ не просто так. У них була мрія: хотіли довідатися, що ж там далеко-далеко за видноколом. Отож, наповнивши кишеньки сміливістю і рішучістю, вони вирушили в дорогу. Багато цікавих пригод траплялося в дорозі. Іноді було важкувато й страшнувато. Але крок за кроком вони підтримували один одного і дійшли до краю Землі. Далі були лише вода і небо. Зайченята зупинилися на березі й задовольнялися своєю мрією. Зачаровані красою, вирішили повернутися додому і придивитися, а раптом і в них таке ж блакитне небо... Ці веселі зайченята брали участь у благодійній виставці молодих художників, аби допомогти дітям-сиротам. Діти охоче приходять до Олени на майстер-класи. За кілька хвилин власноруч можна створити свою ляльку. І вона неодмінно буде схожою на автора. Мені особисто довелося брати участь у створенні диво-іграшки. На мить батьки і діти стають рівними, знаходять спільну мову, бавляться й дістають задоволення.

Романтична й неповторна Олена Терехова так само, крок за кроком ішла до своєї мрії. Вона уважно вдивляється в ілюстрації художниці Катерини Штанько, Сігута Ах і бачить своїх майбутніх казкових героїв. Її світ фантазійно чарівний, світлий і святковий. Усі її твори викликають усмішку.

Сторінку підготувала
Людмила ЧЕЧЕЛЬ,
фото авторки

Олена Терехова та її Прудкий Равлик

НОВИНИ

ВИСТАВКА ВИШИВАНОК З ФОНДОВИХ КОЛЕКЦІЙ МУЗЕЮ ІВАНА ГОНЧАРА

З 24 серпня до 8 жовтня Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара» запрошує на виставку «Українська вишиванка: традиція – стиль – свобода!» (з фондів колекцій Музею Івана Гончара).

Сакральне, оберегове та символічне значення вишитої сорочки зумовило не лише практичне її використання у буденності українців, найвищою змісту вона набирає в кульмінаційні й визначальні моменти життя людини. Сорочка є виявом культурної та етнічної ідентичності нації, а в певний час стає ще й засобом прояву волі, незалежності українців.

З кінця XIX і до середини XX століття, а відтак і до сьогодні вишиванка є ознакою українського патріотизму, провідником якого на межі соціальних змін і катаклізмів неодмінно є інтелігенція.

На виставці представлені зразки вишитих сорочок із різних куточків України, а також унікальні архівні матеріали – світлини зі славнозвісного альбому Івана Гончара «Україна й українці», які не лише доповнюють візуально-образний ряд експонатів, вони є самодостатніми артефактами, що відтворюють універсальну картину українського буття. Серед світлин українських родин у вишиваних сорочках вирізняються фото-портрети М. Грушевського, І. Франка, Олени Пчілки, Лесі Українки, І. Косач, Лесі Леонтович, В. Шухевича, О. Петрусенко, К. Білокур, сестер Байко, В. Чорновола і засновника музею – Івана Гончара.

ВИСТАВКА КВІТІВ У КИЄВІ

Мелодії українських казок зазвучали на Співочому полі у День Незалежності України – голова Київської міської державної адміністрації Олександр Попов відкрив щорічну 57-му міську виставку квітів.

57-ма міська виставка квітів у Києві триватиме до 9 вересня в Печерському ландшафтному парку.

Квіти для композицій використали найрізноманітніші, від звичайних однорічних рослин, таких як агератум, тагетіс, бегонія, петунія, альтернатера, цинерарія, колеус, до багаторічних і зрізаних квітів, які спеціально будуть вирощені для цієї виставки. Загальна площа композицій складе близько 2500 кв. м.

Загалом висаджено близько 300 тис. квітів. Вони створюють об'ємні просторові композиції, які відтворюють неперевершений колорит української казки.

Хто не був у Китаї, той не був ніде...

Черкаський академічний театр ляльок став учасником XXI Конгресу УНІМА та дипломантом Всесвітнього фестивалю театрів ляльок у 14-мільйонному Ченгду (Китай). Творча робота головного художника театру Каріни Чепурної – унікальні ляльки в авторському виконанні, що стали улюбленцями організаторів, а відтак – окрасою численних фестивальних постерів; акторська майстерність і талант Марії Ребякової, Ольги Мельник і Олександра Швидкого, стильність і оригінальність лялькового вуличного шоу (саме так була прочитана режисером Ярославом Грушецьким одна з «тематичних», як у нас кажуть, п'єс-казок), оперативність та рішучість директора Любові Величко в організації непростого подорожі привели до головного результату – гідного представництва держави України в братньому колі лялькарів найбільшого за всю історію професійного форуму.

Провінція Сичуань. Величезне місто – Ченгду. Відірваність від основних туристичних маршрутів. У цьому його плюс. Роботящі, привітні люди. Через суцільні тумани і надсучасні хмарочоси – відчуття іншої планети.

Головною подією для лялькарів світу влітку стає карнавальний вир лялькових шоу в Ченгду. Представлені всі п'ять континентів планети Земля (окрім Антарктиди). Гострота та екзотика сичуанської кухні змішується з гостротою вражень, несподіванками зустрічей,

своєрідним ринком-обміном між лялькарями, планами на подальшу співпрацю. Фестиваль – не підсумок, фестиваль – початок. У цьому його основна ознака.

Тайвань, Корея, Індонезія, Малайзія, Індія, поруч – Іран, Єгипет, Сербія, Італія, Польща, Сполучені Штати, Перу... Теплішає – Монголія, далі – Бурятія (Росія), Вологда, Єкатеринбург, Москва (Росія), хтось з Уралу (Росія), Брест (Білорусь). Україна могла не потрапити ні до списку учасників Конгресу, ні в перелік учасників фестивалю. Врятувала допомога культурної програми із Благодійного Фонду Ріната Ахметова «Розвиток України», приємною несподіванкою стала спонсорська підтримка найкращої авіакомпанії China Southern Airlines – і державна атрибутика замайоріла поміж інших кольорів і прапорів світу.

У день відкриття фестивалю лялькарям була надана територія величезного парку для демонстрації розмаїття театральних систем сценічної анімації. Актори українського театру отримали можливість буквально доторкнутися до невідомих типів ляльок, спробувати власноруч «оживити їх». Також неабияку зацікавленість викликали й ляльки з України. Іноземних колег цікавили їхні конструкції, художні особливості, національні ознаки.

Презентаційні програми театрів, що склали наступний пункт, дозволили ознайомитися з естетикою й напрямками пошуку лялькарів світу. Зокрема, потужний акцент у виступах робився на залучення глядацької аудиторії до сценічних подій,

руйнування «четвертої стіни» між актором-виконавцем і глядачем. Драматургічно твори, представлені у доволі широкій категорії out door, в цілому спиралися на низку дотепних «німих» мініатюр, а не на цілісний літературний твір, що виявляло підкреслену образну ємність театру анімації, усувало мовний бар'єр та підіймало статус виду мистецтва до знаряддя міжнародного культурного спілкування.

Велике враження на українську делегацію справили музей яванського театру тіней (ваянкуліт), в експозиції якого були представлені сотні ляльок з розфарбованої шкіри.

Корейські лялькарі вийшли на глядача з надзвичайно несподіваною поки для України і сучасною за формою та змістом виставою «Паперове вікно», створеною із застосуванням відеотехнологій – по суті, нічого складного, найпростіші знаряддя – білий екран на сцені та камера, через яку проектується зображення, але спосіб мислення корейських аніматорів «дивиться» далеко вперед. Об'єкти «оживлення» в цій роботі не можна було взяти до рук – вони малювалися безпосередньо на папері або плівці і проектувалися на великий екран, де з ними «працював» вже інший аніматор. Спектр рухливих, мальованих об'єктів – від крапок, кружалець до явищ природи – дощу, сонця і т. п. Цікавий відблиск курбасівського «перетворення» позначав звичайні предмети – їх зображення також проектувалися на екран, хоча саме «оживлення» не було

в повній мірі персоніфікацією, «одухотворенням» предмету. Скоріше його «інакшопрочитанням», матеріалізованим каламбуром. Потрапивши «до рук» аніматорів, банан, наприклад, після кількох влучно домальованих штрихів-строп вже ставав парашутом, а кокетливі абрис корейської редьки виконували роль жіночої ніжки, яка доповнювала паласку намальовану фігурку. Але в такому жартівливому, радісному творенні-перетворенні теж був театр, його там просто не могло не бути – вражала взаємодія і швидкість реакції акторів, які відтепер ще стали й художниками-імпровізаторами.

Каскад сценічних ситуацій вони втілювали і через актора, і через художника. Більше того – спілкувалися з глядачем такою «перехресною» грою-малюванням. Вистава виявилася цікавою не лише оригінальним сюжетом, а й моментом залучення публіки

до самого дійства. Причому, корейські лялькарі запрошували до безпосереднього акту творення як дітей, так і дорослих. Відповідно й результат спільної творчості виходив то кумедно-казковим, то філософськи-романтичним.

Вистава хорватів «Соловей» (театр ляльок м. Рієка) вражала не лише «контрліюстративною» відстанню від андерсенівського першоджерела, але й глибинним рівнем, до якого спромоглася доринути мистецька образна думка. Без перебільшень і двозначностей – таємниці життя і смерті тут вирішувалися на... молекулярному рівні. Вкрай узагальнені персонажі – великі й малі білі кулі, що в брунівському русі носилися сценою, провіщаючи початок творення, початок життя... Перехід до світу тіней вражав у виставі найбільше. Згаслі кольори «померлих» куль раптово спалахували інакшим світлом, якимось потойбічним, різуче відмінним, неріальним настільки, що на мить виникало містичне відчуття присутності зовсім поруч іншого світу, іншого життя там, за межею. Образний хід був покликаний

підкреслити тендітність будь-якого життя, помістити під збільшувальне скло мистецтва краплину всесвіту.

Найважчим і найцікавішим випробуванням для акторів з України став день виходу на китайську публіку. Мовний бар'єр, різниця двох культур – усе спочатку лякало. Однак, вже з першої спроби з'ясувалося, що і доросла, і дитяча публіка з цікавістю сприймають дійство. Попередньо ми зробили деякі корективи в тексті, переклали зміст і віднайшли моменти, «безпрограшні» для спілкування з будь-якою аудиторією. До відпрацьованої партитури рухів додали зримих акцентів. По закінченні основної частини актори з ляльками виходили до публіки, *post-factum* «розкривали секрети ремесла» і вже спілкувалися з глядачами «вживу», відразу відчувши довіру глядача.

Важко перерахувати всі вистави, що брали участь у фестивалі.

Деякі лялькарі (зокрема, Хосе Наварро з Великої Британії з виставою «Анімалія») могли вмістити свій театр у кишені піджака, користувалися окремими

виразними деталями, винахідливо сполучаючи їх із власним тілом для отримання цілком нового самобутнього персонажу.

Театри Монголії орієнтувалися на масові шоу і виступали з великими ростовими ляльками, ховаючи актора всередину. Індонезійський театр представив автентичне дійство в ефектних традиційних костюмах, що наче дихали праісторичним міфом.

Міф і відтворення міфу, нехай дещо помпезне і ілюстративне, склало пафос робіт більшості китайських і тайванських театрів. У цей перелік ніяк не вписуються представлені на фестивалі «Пісні жовтої землі» – спільна робота Китайського Театру Праці (Нью-Йорк) і Театру «Хліб і Ляльки» легендарного Пітера Шумана. Його творчість і є спробою врівноважити наш світ через міф, через прочитання сучасної дійсності в дефініціях прадавньо-одвічного, через божественне лицедійство з ляльками-велетами (на цей раз ми побачили театр тіней, театр силуетів, театр утворення і розпаду фантомів з людських тіл, паперу, світла). Вирахувати вектор театральних пошуків у Піднебесній, отже, можна, керуючись

цими двома крайніми точками... Занурення в стихію міфу, в якому, самому по собі, китайські лялькарі побачили первісне і глибинне призначення театру ляльок як такого, потягло культивувацію відповідної манери існування актора, вкрай технічно-вправного, глибоко зосередженого на точності переказу, а не, скажімо, на «проживанні ролі».

Свобода й широта добору виразних засобів фестивалних вистав вкрай демократизувала середовище фесту. На тиждень ляльковий Ченгду став територією чистої творчості. Це був той самий «вселенський суп», у якому сьогодні «варяться» і з якого походять зірки й планети світового анімаційного мистецтва. За час фестивального тижня зникла завіса упередженості проти іншого культурного простору і реальною стала можливість вписатися в нього «лялькарю-роботязі» з української глибинки. Більше того, наочно виявилася «фестивальна механіка» зі своїми «старожилками», графіками, розцінками за виступи... Той бік

театрального життя, що в Україні наразі поки невідомий. Театр мусить їздити. Мусить регулярно струшувати шори професійних забобонів, пізнавати рівень власної приналежності до велетенського організму світового театру, в якому ми – лише краплина, лише часточка. Впадали в очі виняткові самобутність і самостійність лялькарів з країн демократичних. У них – розрахунок на власні бачення в творчості і власні сили в доланні відстаней і кордонів. Власний творчий імпульс, відхід від усього загальнонозвичного, -знаного, -традиційного, -відомого, -«засвоєного», -визнаного, -шанованого. Це, за великим рахунком, шлях до успіху. До успіху життєвого, творчого. Ваш квиток на фест – потреба, життєва необхідність лицедія одного разу вигадати-створити свою неповторну небачену ляльку, взяти її до рук, щоб вже не відпустити ніколи.

Ярослав ГРУШЕЦЬКИЙ,
художній керівник Черкаського академічного театру ляльок

Гуманітарна аура нації або Дефект головного дзеркала

(Закінчення. Початок у № 34)

Чого варті, наприклад, постійні заклинання культури економікою, – це вже лейтмотив з вищих ешелонів влади, – мовляв, відродимо економіку, тоді й почнемо духовне відродження. І розквіт культури, й літератури, й мистецтва. Так ніколи не було, це абсолютна неправда, і доказ тому – вся історія світової культури. В епоху Відродження і війни були, й лихоліття, і скульптуру Мікеланджело чернь скидала на брук. Іспанія часів Сервантеса теж була в занепаді. Візьміть «Всемирную историю», видання Каспарі, 1903 р. С.-Петербург. Там є розділ, який буквально так і називається: «Экономический упадок и культурное возвышение Испании». Бо економіку розваляють одні, а культуру створюють інші. Іспанія тих часів була вкрай розорена. Там теж були високі податки, інфляція, емісія, процвітало те, що ми тепер називаємо корупцією. Двір купався в розкошах, держава загрузала в боргах. Всі ті гранди і кабальєро були як наші депутати. «Поля заросли бур'янами», – цитую. – «Так стала гинути Іспанія». І при цьому був «розквіт духовного життя», «мистецтво і поезія досягли найвищого розвитку», в країні створювалися численні

поетичні академії. Сервантес і сучасник його із сусідньої Португалії Камоенс, учасники якихось тодішніх «гарячих точок», один втратив руку, а другий – око, обидва бідували, не мали від урядів ніяких пільг, однак один написав «Дон Кіхота», а другий – свої «Лузіади», які є по сей день окрасою португальської літератури.

Або та ж Росія, «нищая» і «немытая», у поетів якої була «бледная, в крови, кнотом иссеченная Муза», – а яку поезію дала та Муза, так і не дочекавшись сприятливішого для себе періоду. І Золотий вік у неї був, і Срібний. І саме в найтяжчі періоди історії, під невсипущим оком цензури, в катаклізмах початку століття, то розстріляна, то репресована, то приречена на еміграцію.

Блюзнірство говорити про те, що духовне життя залежить від економіки і добробуту, коли перед очима долі замучених, переслідуваних, репресованих українських письменників. Чомусь в історичне безсмертя увійшли саме вони, а не ті, що процвітали за всіх режимів. Так що все це – злиденство духу, популістські дурниці, той самий дефект головного дзеркала.

Але чому люди їм вірять, чому не завдають собі клопоту подумати, чому знову й знову дають ошукати себе? Я

назвала б це – адаптованим розумом. У Ніцше є поняття – розум ув'язнений, поневолений. Стосовно ж української ситуації це скорше розум адаптований. Можливо, це навіть гірше, ніж ув'язнений. Бо ув'язнений ще може якось стрепенутися і вдарити крильми об ґрати, а адаптований вже збляк, привичайся, втратив свою енергетику. Мабуть, це вона і є, та «летаргічна млявість, що охоплює всі члени такого народу», як писав Гельвецій.

З тієї ж опери й заклинання, наприклад, про те, що обираючи мера, чи президента, чи депутатів, ти вибираєш свою долю. Що головне – єдність, без уточнення кого і з ким. Що там десь, ген за кордоном, у нас «багатовекторна зовнішня політика». То якби ж і внутрішня мала хоч який переконливий вектор.

Буквально на очах відбувається варваризація суспільства, що особливо небезпечно для націй, які не пройшли ще своїх престижних стадій, які в рецепціях світу ще не мають духовної аури, і раптом одержали доступ до світової культури в її плебейській транскрипції. В рекламах з використанням світових шедеврів, у назвах крамниць і фірм. Рибки Матісса, що плавають. Джоконда, що підморгує. Модільнянська жінка, що ще більше витягує шию. Взуттєва фірма називається «Дон Кіхот», магазин сантехніки – «Кармен». Комп'ютерний вірус, і той «Мікеланджело». Втім, цей останній прийшов із Заходу.

Органічна необхідність у культурі атрофується.

Не додає Україні престижу і мова її громадян та політиків. Про це буде в окремій розвідці, а зараз тільки скажу, що давні

патологічних мутацій. Отже потрібна не апологія цих мутацій, а їхня діагностика і лікування. Мова – це також обличчя народу, воно тяжко спотворене.

В такій ситуації, в будь-якій, а в такій особливо, держава повинна мати глибоко продуману гуманітарну політику, створювати механізми ефективного впливу, координувати зусилля своїх вчених і митців. Бо за таких деструкцій, у перехідний період, це життєво необхідно – накреслити шляхетні обриси своєї культури.

Натомість людям голови захаращують мотлохом. З преси, радіо, телебачення сиплеться філологічно й морально нешеретована продукція. А якісь прицільно ушляхетнені поодинокі з'яви – це результат чисто індивідуальних зусиль як завжди етично зорієнтованих інтелігентів.

Безперечно, такий телескоп без дефектів всього лиш за вісім років державності створити важко. Це дуже складна система дзеркал. Але ж, принаймні, можна було б уже мати хоч якийсь проект. А то ще за радянських часів як була поставлена оптика на примітив, так вона і залишилась.

Та ще такий тепер час настав, що кожен може пускати зайчики зі свого балкона. Кожен може дивитися в перевернутий бінокль. Кожен може все розглядати крізь свою призму. Закомплексована феміністка, зиркнувши на себе у своє дамське дзеркальце, може заявити: «Літератури у нас нема». Якісь архаїчні щелепи можуть пережовувати у пресі нестерпне для слуху слово «жид». Державний діяч колгоспного типу може привселюдно з трибуни ностальгувати за коліскою братніх народів.

Блюзнірство говорити про те, що духовне життя залежить від економіки і добробуту, коли перед очима долі замучених, переслідуваних, репресованих українських письменників.

греки тих, хто погано говорив по-грецьки, вважали варварами. В цьому сенсі у нас суспільство майже всуціль варварське. Ні справжньої української мови, ні російської. То якої ж другої державної прагнуть так звані «російськомовні»? Чи відомо їм, що їхню «другу державну» в західних наукових виданнях вже офіційно називають суржи́ком?

Явище вимагає терміна, і воно його одержало.

Справді, «так історично склалося». Нечуваний тиск русифікації призвів до

Причому, діапазон цих борін вражаючий. Одні – за десакралізацію, інші – за канонізацію. Головного дзеркала і тут нема.

Ще наші класики не повернуті Україні в нормальній цивілізованій оптиці, це текстологічно не відновлені їхні твори, покалічені то царською, то радянською цензурою, ще ми їх не звільнили від полуди фальсифікацій, – а вже взяли руйнувати.

Особливо дратує декого, що Шевченко в очах українців пророк.

А поляки у своєму головному дзеркалі бачать Krypte wieszczov і два надгробки: Міцкевич і Словацький. Wieszcz, між іншим, це по-польськи пророк. І не просто пророк, а великий поет-пророк.

Колись партійні ідеологи розбивали вітраж Шевченка. Тепер теж шваброю дістають.

Не уявляю, щоб інші народи припустились чогось подібного. Згадайте, як експонують свою літературу грузини. Ті ж давні греки забороняли рабам співати на слова своїх поетів. Брюс Лі, американський актор китайського походження, в жодній зі своїх ролей не допускав приниження китайської культури.

А тут як не порнографічний шабаш, то етнографічні гопакедії.

Це вже навіть не викривлена система дзеркал, це – зловісна кімната сміху. Є там і «хохли», і запроданці, і мазепинці, і націоналісти.

У своєму імперському дзеркалі Росія показувала Україну як Малоросію. Вона й досі показує там різні пики.

Але не треба гатити по ньому кулаком, розбите дзеркало – це погана прикмета. Треба просто поставити своє, і воно подасть Україну зовсім в іншому світлі. Буде у неї завтра ж аура чи не буде, але, принаймні, тьма тараканська розсіється.

Після віків такого «возз'єднання» довго ще нам доведеться вдаватися до сумних зіставлень. Але все це проблеми минулих аспірацій.

А сьогодні, зверніть увагу: Ростропович, приїхавши в Росію з симфонічним оркестром, каже: «Ми будемо грати російську музику, щоб показати, який великий російський народ».

І поки тут наші пігмеї намагаються повалити наших велетнів, Росія, мов та цариця з пушкінської казки, все заглядає у дзеркальце, все його питає: «Я ль на свете всех милее, всех румяней и белее?» У нас перемонтувати центральну вулицю

Ще один контрапункт незалежності: нав'язлива ідея, завезена нам амбітними аутсайдерами західної науки, – десакралізація. І не кого іншого, а неодмінно Шевченка. Вже в нашій літературі немає більшменш помітної постаті, яка б не була облита брудом.

Для демократії в цьому її посттоталітарному варіанті характерна втрата шляхетності в почуттях, у критеріях, у полеміці. Ну, невже ж таки найактуальнішим завданням інтелектуалів було ганяти каламутні хвилі навколо Шевченка?

столиці, і то скільки було нарикань, – «зарплатні не дають», а Хрещатик вимощують. А Росія реставрує свій Петергоф, відновлює бурштинову кімнату. Правда, при цьому вона торохтить кістками убійної царської сім'ї і бомбить Грозний, що їй аури не додає.

Ми навіть 800-ліття Чорнобиля не зуміли відзначити. Ювілей мертвого міста, – де ще таке у світі є? Міста славного, старовинного, атомний попіл якого мав би стукати в наше серце, – не відзначили і забули.

А в Нижньому Новгороді, наприклад, збираються святкувати «1000-летие русской ложки». Хоч тоді там не тільки російської ложки, а й самих росіян ще не було, була мордва і булгари. Нація любить себе, доточує там, де куцо. Поки українці думають, що Анна Ярославна, королева Франції, – київська княжна, то десь у Ярославлі, у глибині Росії, реставрують якийсь будинок під готель «Анна Франс», відкривають пам'ятник Ярославу Мудрому, і президент Росії називає його «первым русским князем-реформатором». А українська делегація за його спиною тільки знічено усміхається.

В часи чергової смуги монах Філофей сидів у якомусь псковському монастирі і шив Московську монастирську теорію «третього Риму». І хоч він себе називав: «невежа в премудрости», але добре тямив, що робить. Замість того, щоб писати, що Москва у мокві сидить, і московити великими гідностями не позначені, він ставив Москві її державницьку оптику. І вона таки добре її побільшувала ось уже стільки століть. Потім митрополит Макарій писав не яку, а «царственну книгу». І виникала генеалогічна легенда про походження московської царської династії від «Августа-кесаря», звичайно ж, з пересадкою в Києві, у князя Володимирі.

І хоч би як пручалася реальна історія, а російські історики – як ілюзіоністи, вони виймуть те, що ніколи там не лежало. І це буде «московська схема світової історії», як писав професор Оглоблин. І покласти цю схему дуже важко. А місця для України в цій схемі нема.

А де наша універсально-державницька теорія? Я не закликаю до троглодитсько-шовіністичних ідеологем, але ж потрібна концептуалізація підвалин, на яких має стояти держава.

Наріжним каменем таких підвалин у цивілізованих народів завжди була Книга, культура. Рим переміг Грецію мілітарно, але вона його підкорила культурою, продовживши себе в античному інваріанті і подарувавши йому історичне безсмертя. В епоху Відродження навіть данину з переможених брали книгами.

Ось тут, може, і є печальна розгадка, чому Гердер писав:

«Слов'янські народи займають на землі більше місця, ніж в історії». Це не так. Історія була, історія гідна великих народів. Але вона не віддзеркалена у всесвітньо відомих анналах. На те склалось багато причин, серед них і візантійська відрубність культури серед латиномовних культур. Але також очевидно й те, що шаблями наші предки володіли краще, ніж пером. Бо якщо Данія має в початках своєї історії такого Саксона Граматика, що написав «Діяння данців», то відтак є і данці, і їхні діяння, духовно не привласнені ніким. Історик Йордан описав діяння готів. Готів немає, а діяння є.

В початках сотворіння світу було Слово.

В початках сотворіння нації теж повинне бути Слово.

Але якщо вже так сталося, якщо предки не виявили таких комунікативних інтенцій і не залишили свого потужного дзеркала, то, принаймні, треба поглянути в чуже неупереджене. Французький історик Шерер, наприклад, писав про українців так: «Ми побачимо батьків, що передали своїм синам почуття гордості бути незалежними й залишали їм у спадок саму тільки шаблю з девізом: «Перемогти або загинути!» «Цілком інший образ нації. Де ж тут стояння на колінах, де хронічний сон, де три гетьмани з двох українців? Це, повторюю, так бачив українців француз.

Але він же й писав: «Ці чесноти, що викликають захват, коли йдеться про греків чи римлян, можливо, вважатимуться варварськими у розповідях про козаків». Так і сталося. Чому? Знову ж таки, питання оптики і того головного дзеркала, яке чомусь не фокусує правди.

Взагалі ж у дзеркалі світових опіній «національні фізіогномії», як назвав їх Кант, відбиті більш чи менш об'єктивно, в сумі своїх антропологічних характеристик і на підставі домінуючих дефініцій духовно-історичного порядку.

Кант у своїй «Антропології з прагматичної точки зору» зробив побіжну характеристику різних народів. У іспанців він констатує «національну гордість» і свідомість власної гідності, у німців – «темперамент холодної розсудливості і витримки». Французи, на його думку, відзначаються чемністю і вишуканим смаком до спілкування, а італійці – художнім смаком. Про вірменів пише з великою симпатією, як про народ розумний і працелюбний. Сучасні греки здаються йому підупалими порівняно з їхніми великими предками, але ще здатними до відродження. Що ж до Росії, то він сказав про неї досить ухильно, – «Росія іще не те, що потрібно для певного поняття про природні задатки, готові до розвитку».

Англіїців і французів Кант становчо називає двома

«найцивілізованішими народами на землі» і, крім природних властивостей, відзначає їхній «розвиток за допомогою мови». Англійській мові він вже тоді передрікав роль найбільш комунікативної ділової мови. Неважко помітити, що історія з часів Канта не раз підтверджувала слушність його спостережень.

Українці, зрозуміло, в цих кантівських викладах не присутні. Україна була у складі іншої держави, і як складова, попри всю її національну самобутність, самостійно для світу не існувала. Лише в окремі періоди до неї пробуджувався інтерес. В період козацьких воєн, скажімо, коли вона з'явилася як новий формотворчий елемент історії. Згодом привер-

Ростропович, приїхавши в Росію з симфонічним оркестром, каже: «Ми будемо грати російську музику, щоб показати, який великий російський народ».

нула до себе увагу німецьких романтиків, коли вони відкрили для себе поетику цієї слов'янської стихії. А також у період визвольних змагань за свою державу в 20-ті роки. Та ось тепер, коли вона може постати на повен зріст.

Тож чи не час навести такий кантівський об'єктив на цю націю, – невже там відібується та її фізіогномія, яку так гірко змалював колись Пантелеймон Куліш, – фізіогномія народу «без пуття, без чести, без поваги»?

Тоді все правильно, тоді й Меріме мав рацію, коли писав, що Богдан Хмельницький – великий полководець, але не став всесвітньо відомим ще й через те, що належав до темного народу.

Якщо ж це не так, то годі вже добивати цей народ.

Ось він і настав, цей найвищий час, повернути йому його історію, його мову, його культуру. Адже все це віками нищила імперія як визначальні чинники його національної ідентичності.

Натомість сталося непросте, – вже не імперія, не ворог, а у своїй же незалежній державі знайшлися сили, різнозаряджені, та водночас спрямовані на демонтаж України.

Сказав Монтеск'є – спочатку треба бути поганим громадянином, щоб потім стати хорошим рабом. У нас надто багато поганих громадян. Важко збудувати державу, в якій навіть деякі члени парламенту не хочуть приймати присягу на вірність їй, у передбаченні солодкої перспективи бути знову рабами.

Такі речі треба припиняти відразу, таких депутатів треба позбавляти мандата. Ану ж у Франції, Англії чи у США – щось подібне дозволили б собі члени парламенту? Головне дзеркало їх спопелило б. У нас же панує млява толерантність, яка

видається за демократію. Україну більше знають у світі через її спортсменів і корупціонерів, ніж через те, що є її суттю.

Держава – це система, яка зберігає себе. І якщо ми держава, а отже, система, то чому ж ми дозволяємо її розвалювати? Кінець ХХ століття, початок тисячоліття, – нації, що й досі ще не збулися, нації слабкі й не стабільні, перспективи не мають. Нині в дію входять зовсім інші механізми. Вони жорстокі. Слабкі народи будуть перемелені в цьому млині. Наші проблеми нікого не цікавлять, і не треба думати, що вони у нас такі унікальні. Ми найкращі, нам найгірше, – в історії цей принцип не годиться. Перуанський письменник Маріо Варгас Льяоса писав ще багато

років тому, що може статися так, що «найтяжчу боротьбу ми, латиноамериканці, будемо вести самі з собою. Нас обтяжують століття панування нетерпимості, абсолютних істин і деспотичних урядів, і скинути цей тягар буде нелегко.» Наче про нас.

То, може, ставити питання про гуманітарну ауру України ще не слід, може, це передчасно і навіть по-своєму некоректно? Україна ще перебуває в іншій системі координат. Думаю, що слід. Треба робити все, що може прискорити процес її опритомнення, її повноцінного входження у світове співтовариство. Навіть якщо для цього потрібна шокова терапія.

Карамзін відкрив Росію, як Колумб Америку, – сказав Пушкін. Додамо: відкрив великою мірою за рахунок української історії.

Америку Колумб відкрив, шукаючи Індію. Доля аборигенів відома.

Ми ж Україну відкриваємо в Україні, і це нікому не загрожує ні втратою територій, ні духовних цінностей. Це лише вимагає перегляду звичної схеми. Перестановки некоректно поставлених дзеркал.

Українці – це нація, що її віками витісняли з життя шляхом фізичного знищення, духовної експропріації, генетичних мутацій, цілеспрямованого перемішування народів на її території, внаслідок чого відбулася амнезія історичної пам'яті і якісні втрати самого національного генотипу. Образ її спотворювався віками, їй приписувалася мало не генетична тупість, не відмовлялося в мужності, але інкримінувалося то націоналізм, то антисемітизм. Велике диво, що ця нація на сьогодні ще є, вона давно вже могла б знівелюватися й зникнути. Фактично це раритетна нація, самотня на власній землі у своєму великому

соціумі, а ще самотніша в універсумі людства. Фантом Європи, що лише під кінець століття почав набувати для світу реальних рис. Вона чекає своїх філософів, істориків, соціологів, генетиків, письменників, митців. Неврастеніків просять не турбуватися.

І тут я повинна перейти, згідно з Йоаникієм Галатовським, до конклюдії, тобто до заключної частини.

То звідки ж він, цей дефект головного дзеркала?

Згадайте чарівну казку Андерсена «Снігова королева». Там все починається з того, що один дуже лютий чорт зробив дуже дивне дзеркало. «Це дзеркало, – цитую, – мало незвичайну властивість: все добре і прекрасне зменшувалося в ньому до неможливого, а все негідне й погане виступало чіткіше і здавалося ще гіршим».

Оце він і є – дефект нашого головного дзеркала. Його зробив чорт. А учні й послідовники чорта, – цитую далі, – «всюди бігали з тим дзеркалом і, нарешті, не залишилося жодної країни, жодної людини, які б не відбилися у тому дзеркалі спотвореними». Тоді поплічники чорта полетіли в небо, ще й там хотіли порозважатися. Але дзеркало відбивало такі страхиття, робило такі гримаси, що аж випало з їхніх рук, брязнуло об землю й розбилося на мільйони скалок.

«І ці скалки нарobili ще більше лиха, ніж саме дзеркало». Вони літали скрізь по світу, і якщо потрапляли комусь в око, то «людина з такою скалкою в очах бачила все навиворіт або тільки саме погане, бо кожна скалочка мала ту ж силу, що й ціле дзеркало. Декотрим людям скалочка потрапляла в серце... і серце перетворювалося на маленьку крижинку». «А по світу літало ще багато таких скалочок»...

Не буду розшифровувати, що то за чорт і хто його поплічники. Sapientia sat. Скажу тільки, що ті скалочки літають по світу й досі, і люди з такими скалочками в очах бачать зовсім не ту Україну. Але все це реверберації старих імперських дзеркал з облізлою вже амальгамою.

На щастя, дедалі більше людей не хочуть, щоб такі скалочки потрапляли їм в очі і в серце.

Отож, історія триває. І якщо ми вчора не випили бром, читаючи її, то сьогодні й завтра будемо здатні її творити.

Тільки не треба чекати, щоб хтось вам зробив ваше власне індивідуальне дзеркало і вмонтував його в систему суспільних дзеркал. Кожен має зробити це сам.

Демократія тим і добра, що при демократії не держава руйнує людину, а людина будує державу. І саму себе, і своє гідне життя, і гуманітарну ауру своєї нації.

Ось у чому «Ключ розуміння», як сказав би Йоаникієм Галатовський.

«Не забудеш мене, моя нене Україно...»

«Кулішеві читання», приурочені до чергової річниці від дня народження Пантелеймона Куліша, потішили на Спаса як мешканців Шостки, що на Сумщині, так і їх гостей зі столиці – делегацію представників «Сумського земляцтва».

Розпочалося свято літературно-драматичною композицією про кохання. Присутніх у залі Шосткинської центральної бібліотеки зворушив щемливий моноспектакль «Шість листів Пантелеймона Куліша» у виконанні місцевого актора й режисера Ростислава Обуховського.

КУЛІШЕВІ ЧИТАННЯ

З великою зацікавленістю слухали Ірину Савченко, кандидата філологічних наук, доцента Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, заслуженого працівника культури України:

– Ми вдячні бути разом з вами на землі, яка увібрала в себе дух, розум і думку Пантелеймона Куліша. Насамперед, привітання сумській землі від ректора Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова, земляка, людини, яка народилася на Сумщині – Віктора Петровича Андрущенка. Він дуже цим пишається, часто згадує про свою малу батьківщину.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова тривалий час працює в контексті пошуків Куліша, відкриття Куліша. Візит на Сумщину – це також пошуки нового Куліша. Я не випадково кілька разів підкреслила, що ми шукаємо Куліша. Куліш – це та постать у нашій історії та культурі, яка до сьогодні залишається непізнаною. І скільки б ми не прагнули досягнути Куліша, думаю, нам це не вдасться. Ми не готові до сприйняття ідей, думок і того макросвіту, який створив навколо себе Пантелеймон Куліш. Одна його поезія починається так:

*«Я не поет і не історик, ні!
Я – піонер з сокирою важкою:
Терен колючий в рідній стороні
Вирубую трудящую рукою.»*

Це усвідомлення того, що в українській культурі потрібні не поети, не історики, а першопрохідці, які щоденно важко працюють. Отож, Куліша нам відкривати й відкривати.

Ми сьогодні проголошуємо якісь ідеї, забувши, що вчора ці ідеї ляли. Те ж саме і з Кулішем. Ми хочемо глянути на нього так, як ми звикли дивитися на Тараса Шевченка. Сам Куліш метався, шукав себе. Нам залишається вчитися в нього. Бо те Кулішеве, що ми «азіати мерзенні» – це великий урок. Його колись назвали першим європейцем. І мені як літературознавцеві болить, що ми так кричимо, що ми йдемо в Європу. Ми туди йдемо довго й занудно. Але забуваємо, що чи не найпростіше прийти в Європу, вивчивши Куліша. Бо він ту Європу зрозумів. Зрозумів, як у тій Європі жити і як не втратити своє, українське. Пантелеймон Куліш потрібен сучасній Україні.

– Цього року «Кулішеві читання» проходять увосьме, – розповідає Ольга Євтушенко, директор Шосткинської центральної міської бібліотеки. – Пишаємося тим, що Господь подарував нам такого славного земляка, відомого мовознавця,

фольклориста, письменника Пантелеймона Куліша. Він автор «Граматики» (1857 р.), першого українського букваря і читанки. Написав перший в українській літературі історичний роман «Чорна рада», видавав збірки фольклорно-історичних та етнографічних матеріалів. Засновник альманаху «Хата» та журналу «Основа», на сторінках яких публікував художні, історіографічні, літературно-критичні, публіцистичні твори. Один із переписувачів творів Кобзаря, перекладач українською мовою творів класиків світової літератури.

Також зацікавлено слухали письменника, кулішезнавця Віктора Терлецького, журналістку Лесю Оленівську, поета Володимира Морданя.

ТУТ ЙОГО ДУША...

– Спочатку виникла досить цікава ідея щодо створення музею, – розповідає Олександра Дерев'янка, працівниця музею Пантелеймона Куліша. – Олександр Лазаревський, правнук відомого історика, пообіцяв подарувати лист-оригінал Пантелеймона Куліша за умови, що ми створимо й відкриємо музей. Ідея сподобалася нашому міському голові Миколі Петровичу Нозі. Він не лише підтримав, а й допоміг у створенні музею. Ось так, шість років тому, у

Поет Володимир Мордань дарує свою нову книжку поезій Наталії Фроловій, заступниці голови Шосткинської райдержадміністрації

серпні, при центральній міській бібліотеці відкрили музей. Приміщення невеличке: робочий кабінет, кімната, піч із глечиками, куманцями.

На почесному місці тепер перший експонат – лист, який передав Олександр Лазаревський. До речі, він щороку навідувався до Шостки на «Кулішеві читання», але вже два роки його, на жаль, немає з нами. В листі мова про те, як родичі Куліша святкували Різдво. Є в музеї і прижиттєві видання, перший том Шекспіра у перекладі Куліша 1872 року видання, «Чорна рада» 1927 року видання.

Ніна Сиваєва, заступник міського голови з питань культури та Ольга Євтушенко, директор центральної міської бібліотеки Шостки

Ольга Євтушенко, директор бібліотеки, розповідає, що багато їздила у відрядження до столиці, аби якомога більше отримати матеріалів для музею.

Земляки свято бережуть пам'ять про Куліша: дарують книжки, пишуть картини. Сюди приходять і дорослі й малі: послухати цікаву лекцію, переглянути експонати, просто надихнутися. У книзі відгуків прочитала ось такий зворушливий запис: «Це – тепер дім Кулішів, тут його душа, а серце по Україні розсіпало дзвони...»

НА ГУКОВОМУ ХУТОРІ

Їдемо до родинного хутора письменника. Це неподалік села Гукове. Праворуч, на узвишші одиноко шелестять листям столітні липи. Колись, напевно, малий Куліш під ними бігав босоніж. Шукаю того дуба, на якого любив забиратися. Немає вже дуба. Лише скромна альтанка і напис на граніті: «Не забудеш мене, моя нене Україно, поки віку твого...» П. Куліш.

Трохи нижче, на полі облаштована сцена. З величезного банера споглядає сам винуватець дійства – Пантелеймон Куліш. Він ніби з небес оцінює наші вчинки.

А люд веселиться: то закружляє у вихорі танцю, то полетіть рідна українська пісня, то оповільнено звучать уривки з творів письменника. Талановиті й майстровиті українці продовжують добрі справи славетного Пантелеймона Куліша. Лише назви фольклорних колективів уже радують: «Вишиванка», «Сільські передзвони», «Криниченька», «Джерельце»...

Гостей та учасників свята привітав міський голова Микола Нога. А Ірина Родченко, виконавчий директор Сумського земляцтва у Києві, передала землякам пакунки з книгами сумчан, які живуть і працюють у столиці, побажала всім добра і здоров'я, пообіцяла навідуватися частіше.

Наталія Фролова, заступник голови Шосткинської райдержадміністрації переконана, що саме тут, на полі, витає дух Куліша. Він допомагає, підтримує й надихає на добрі вчинки.

...Тихо лягли до альтанки айстри, майорці, чорнобривці. У знак пам'яті і любові до Великого Українця Пантелеймона Куліша.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ,
фото авторки

Ірина Савченко, заслужений працівник культури України

З першим вересня!

Тітонька хазяйновита,
Осінь в гості йшла до Літа,
І дбайливо по дорозі
Впорядковувала Осінь
Поле, ліс, город і сад,
Щоб достаток був і лад.
Золотила, фарбувала...
Про усе вона подбала!
Ну а Літо на порозі
Виглядало тьотю Осінь,
Виглядало й дивувалось –
Як довкола все мінялось!..
Каже: «Тож пануй віднині,
Як така ти господиня».

Годі вже відпочивати –
З першим вереснем, хлоп'ята!
З відусіх сторін довкола
Школярів збирає школа.

Людмила Гнатюк

Лічилка

Скільки нас живе в квартирі?
Тато, мама, брат і я.
Раз, два, три, чотири –
от і вся моя сім'я!

Є у мене друзі щирі:
Лесь, Андрійко та Петро.
Раз, два, три, чотири –
ось ми йдемо на Дніпро.

Хоч ніхто не йме нам віри,
ми рибалки-молодці.
Раз, два, три, чотири –
вже впіймались окунці!

Ось увечері в квартирі
знов збереться вся сім'я:
Раз, два, три, чотири –
тато, мама, брат і я!

Наталя Забіла

Веселе місто Алфавіт.
Йому сьогодні наш привіт.
До нього нам лягає путь. –
У ньому літери живуть.
Живуть там літери в словах,
А кожне слово –
звір чи птах,
Травиця чи барвистий цвіт.
Отож в похід
За мною вслід!

Тамара Коломієць

Буква до букви –
і виникло слово.
Слово до слова –
звучить рідна мова.

Іван Січовик

Культура і життя

Газета виходить щоп'ятниці

Передплатна ціна на 2012 р.:
місяць – 14,27 грн
квартал – 42,21 грн

У передплатній ціні враховано вартість доставки
до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонемента.
Передплатний індекс у Каталозі видань України

60969

Передплатні індекси інших наших видань: газета «Кримська світлиця» – 90269; журнали: «Українська культура» – 95220, «Український театр» – 74501, «Музика» – 74310, «Пам'ятки України» – 74401, «Театрально-концертний Київ» – 37112.

Довідки за тел. (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com

Передплату можна оформити в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України, через передплатні агентства, а також у редакції газети

Київський академічний театр ляльок оголошує конкурс на заміщення посад

Артист-ляльковод першої категорії 2 вакансії – жінки віком до 35 років та 2 вакансії – чоловіки віком до 35 років.

Вимоги для учасників конкурсу – освіта за фахом та вільне володіння українською мовою. Претенденти на посади показують: етюди з лялькою, монолог, вірш, байку, вокальні та хореографічні здібності.

Конкурс на заміщення відбудеться 22 вересня 2012 року о 10.00, в приміщенні театру за адресою:

01001 м. Київ, вул. М. Грушевського 1-а.

Телефон для довідок (044) 599-32-34, (067) 407-57-78.

Заявки для участі в конкурсі приймаються до 22 вересня 2012 року.

ЕТНОГРАФІЧНИЙ СЛОВНИЧОК

Балабушка – народна назва невеликої булочки або звареного у воді шматка солодкого тіста; обрядові коржики або булочки. Балабушки для ворожін випікали дівчата на свято Андрія Первозванного. Балабухами в Галичині називали буханці з житнього борошна, якими віддаровували посівальників під час Новорічних свят.

Балада – народний або авторський віршований твір (пісня) на героїчну, казкову або ж соціально-побутову тематику.

Балахон (хламида) – старовинний довгий і просторий одяг, що одягається поверх усього. Використовується, як захист від пилу.

Балда – велика сокира чи обух; символ нерозумної, нерозважливої людини.

Балія – давня дерев'яна, пізніше – металева широка і низька посудина (звичай округла) для води. Використовується для прання, миття тіла та ін.

ВІД ДІДІВ-ПРАДІДІВ

Цієї пори відлітають у теплі краї ластівки. Жовтороті ластовенята повиростали, наступної весни зів'ють уже свої гнізда. Та, прощаючись з літом, не потрібно сумувати. Колись давно, за дідів-прадідів, новий рік починався саме першого вересня. Отже, починаємо і ми новий рік: з надією на краще, з очікуванням барвистої осені, сніжної зими, теплої весни та сонячного літа. І, як завжди, з нами українські традиційні обряди та свята.

31 серпня – день **Флора і Лавра** – покровителів коней. Кожен господар цього дня чистив свого коня, годував з долоно хлібом, давав коню перепочити, для випасу виганяв не на поля, а на луки, ще багаті травою. Після церковної служби, неподалік церкви, окроплювали коней свяченою водою – шанували тварин, ставилися до них з любов'ю. А ось як змальовується кінь у народних казках. Його наділяють людськими рисами: він спотикається, коли чує біду, «летить стрілою» на

допомогу, сміливо кидається в бій. З конем пов'язані такі прикмети: коли сняться коні – буде вітер; де качався кінь – заборонялося ходити босими ногами. В українських народних піснях «напувати коня» означає кохати. Ось ще приказка: «Долі своєї й конем не об'їдеш».

1 вересня – **Андрія Стратилата**. «Буряк набряк, його візьме не всяк». Цього дня зазвичай починали копати цукрові буряки. Казали: «З копанням поспішиш – людей насмішиш», «Хто раніше починає – той менше має, а хто початок відкладає – у полі днює і ноче, бо дуже морози чує».

2 вересня – «Буряківниця – дівчатам та господином невільниця. Не лише на буряковому лану спину гнуть – усій городині поклони дають».

3 вересня – **Тадея, Василини**. «На Тадея селянин не журився – у хаті хлібець завівся». А «Василина про льон клопочеться»: вчасно зібрати

– не втратити жодного волокна, а насіння і в снопах дозріє. Зазвичай в Україні сіяли такі сорти льону: льон-кудрявець, льон-межеумок та льон-довгунець. Збирання льону напувати свої особливості: цю рослину не косили, не жали, а рвали. Цей процес мав назву «брати льон». Одне з народних свят також присвячено льону – «льоносійка» (3 червня), цього дня починають сіяти льон.

4 вересня – **Агафон-токовик**. Усіляка нечисть намагається цієї ночі нашкодити на току та на полі – усе поламати, потрощити, снопи порозкидати. Тому господарі йшли на ніч на тік та до снопів – сторожити добро.

5 вересня – **Лупи**. «Рудий Лупа по спинах лупе: нагнися, до брусниці придивися, чи дозріла». Пора перших приморозків.

6 вересня – **Євтихія**. Доць цього дня увесь на користь наступному врожаю.

ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР

31 серпня – Святих Мучеників Флора і Лавра. День янгола: **Омелян, Іларіон, Лавро**.

1 вересня – Святого Мученика Андрія Стратилата. День янгола: **Тимофій, Андрій**.

2 вересня – Святого пророка Самуїла. День янгола: **Серафима, Самійло**.

3 вересня – Святого апостола Фадея, Мучениці Васси. День янгола: **Корнилій, Петро, Тадей**.

4 вересня – Святого Мученика Агафоніка. День янгола: **Ісидора, Євдокія**.

5 вересня – Віддання Преображення. Святих Мучеників Луппа, Іринія. День янгола: **Лука, Іриній**.

6 вересня – Священномученика Євтихія, Святого Петра, митрополита Київського. День янгола: **Євтихій, Арсеній, Юрій**.

Підготувала
Тетяна ШНУРЕНКО

БАНК ПЕРШИЙ

АКЦІЯ
з 22.05.2012 р. по 31.08.2012 р.

21% у Грн

8,5% в Євро

9,5% в Дол. США

ДЕПОЗИТНА АКЦІЯ «ЩЕДРЕ ЛІТО»

м. Київ: вул. Дегтярівська, 48;
вул. Попудренка, 52; вул. Івана Франка, 40-6;
вул. О. Гончара, 35; вул. Лаврська, 9;
бул. Чоколовський, 30; бул. А.Ахматової, 3.

0-800-300-50-30
(дзвінки по Україні зі стаціонарних телефонів безкоштовні)

www.bankpershiy.com.ua

ІНФОРМАЦІЯ СЛУЖБИ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ

Шановні наші читачі та передплатники!

Надійшли у продаж номери журналів «Музика», «Український театр», «Пам'ятки України», «Українська культура».

Журнал «Театрально-концертний Київ» надійде в продаж в перших числах вересня.

До вашої уваги! Попередньо були віддруковані спеціальні випуски журналу «Пам'ятки України», присвячені Національному історико-культурному заповідникові «Чигирин», Національному заповідникові «Софія Київська», історичному містечку Підгайці, Національному Києво-Печерському історико-культурному заповідникові, Києву XIX-початку XX ст. Де придбати випуски журналів ми розповімо вам за тел. (044) 498-23-64.

Редакція отримала від друкарні журнал «Українська культура» № 7. Журнал «Пам'ятки України» № 7 розповідає про пам'ятки Києва XIX-початку XX ст.

Готуються до друку чергові номери всіх журналів.

В кінці серпня ВСІ журнали надійдуть у продаж.

Наші видання можна придбати в кіосках «Преса» міста Києва, книжкових магазинах Києва, Львова, Харкова, Одеси, Чернівців, поштових відділеннях Київської області і обласних центрів. Також всі наші видання можна придбати в редакції.

Передплатники отримують журнали і газети своєчасно. Якщо передплачене вами видання надходить з затримкою – передзвоніть нам.

УВАГА! ПЕРЕДПЛАТИТИ НАШІ ВИДАННЯ МОЖНА З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ

Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії ви можете за адресою: <http://presspoint.ua>. Така послуга можлива в будь-якій країні світу.

Будемо вдячні вам за пропозиції і зауваження щодо організації передплати і продажу наших видань.

Наші телефони: (044) 498-23-64, моб. (067) 394-97-21, 386-56-63.

Газета «Культура і життя»
№ 35 (4503), 31 серпня 2012 рік

Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети «Культура і життя»

Видавець: ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65

Генеральний директор Олесь БІЛАШ

Головний редактор Людмила ГНАТЮК

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65

nvu.kultura@gmail.com

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації – КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Друкарня: ТОВ «Видавничо-поліграфічна компанія «Експрес-Поліграф», вул. Фрунзе, 47-б, корп. 2, Київ, 04080; тел. +38 (044) 417-25-93

Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38 (044) 498-23-64, +38 (050) 310-56-63

Портал <http://uaculture.com>

Передплатний індекс в Каталозі видань України **60969**

Склад Видавничої ради

Олесь Білаш – генеральний директор видавництва; **Віктор Вечерський** – заступник директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей; **Максим Бударин** – заступник директора Департаменту у справах релігій та національностей; **Олена Воронько** – начальник відділу театрального мистецтва Управління мистецтв Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти; **Ольга Дарибогова** – начальник Управління міжнародного співробітництва; **Оксана Іонова** – заступник начальника управління стратегічного планування

культурного розвитку та регіональної політики у сфері культури Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти – начальник відділу аналізу та прогнозування соціокультурного розвитку регіонів; **Лариса Лебедівна** – завідувач сектору мовної політики; **Іван Мечков** – заступник начальника управління мистецтв – начальник відділу музичного мистецтва Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти; **Лариса Нікіфоренко** – начальник відділу аналізу та прогнозування діяльності бібліотек Управління стратегічного планування культурного розвитку та регіональної політики у сфері культури Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти; **Олена Чередищенко** – завідувач сектору інформаційно-аналітичної роботи та зв'язків з громадськістю Відділу забезпечення роботи Міністра; **Михайло Швед** – заступник директора Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти – начальник управління мистецтв; **Віктор Пасак** – заступник

генерального директора видавництва; **Людмила Гнатюк** – головний редактор газети «Культура і життя»; **Оксана Гайдук** – головний редактор журналу «Українська культура»; **Ольга Голинська** – головний редактор журналу «Музика»; **Наталія Потушняк** – головний редактор журналу «Театрально-концертний Київ»; **Алла Підлужна** – головний редактор журналу «Український театр».

Дизайн та верстка **Сергія Задворного**

Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором. Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції. Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів журналу тільки з письмового дозволу видавця.

© «Культура і життя»

Наклад **4500**

Ціна договірна